

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ČESKO-NĚMECKÝCH AREÁLOVÝCH STUDIÍ A
GERMANISTIKY**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

ÚLOHA KULTURY V ROZVOJI VENKOVSKÝCH OBLASTÍ

Vedoucí práce: Ing. Petra Pártlová, Ph.D.

Autor práce: Andrea Popelková

Studijní obor: Evropská teritoriální studia - ČR a německy mluvící země

Ročník: 4

2013

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 3. května 2013

Andrea Popelková

Poděkování

Ráda bych poděkovala Ing. Petře Pártlové, Ph.D. za odborné vedení práce, čas věnovaný během konzultací a mnoho cenných rad a připomínek, které byly velmi podstatné pro vypracování bakalářské práce.

ANOTACE

Autorka bakalářské práce se bude zabývat úlohou kultury v rozvoji venkovských oblastí. Od vymezení základních pojmů, které s venkovem a s kulturou jsou neodmyslitelně spjaty, přes nejdůležitější historické okamžiky, které venkov v minulosti ovlivňovaly a ovlivňují jeho současný rozvoj a vnímání, se autorka dostane k samotným obcím Jihočeského kraje, konkrétně k Mikroregionu Zlatý vrch. Na konkrétních obcích je ukázáno, zdali se na venkově stále dodržují zvyky a tradice či zdali stále žije řemeslo. Práce monitoruje počet a význam hmotných kulturních památek v obcích a nechybí návrh vhodných finančních prostředků. Autorka čerpá informace z dotazníkového šetření, které bylo provedeno v jednotlivých obcích. Otázky z dotazníku směřovaly jednotlivým starostům, z jejichž odpovědí nakonec vyvodí výsledky a následný závěr.

Klíčová slova: rozvoj venkova, venkovský region, mikroregion, kultura, Jihočeský kraj, Evropská unie.

ANNOTATION

The author of the thesis is going to look at the role of culture in the development of rural areas. From the definition of basic concepts to the countryside and culture are inextricably linked, through the most important historical moments that country in the past have influenced the development of its current and perception, the author gets to the very communities of South Bohemia, namely microregion Zlatý vrch. On specific communities, it is shown whether the country still follow customs and traditions or whether the craft is still alive. Work monitors the number and importance of tangible cultural heritage in the villages and there design of appropriate funds. The author draws information from the survey, which was carried out in individual municipalities. The questionnaire was directed to individual mayors, from whose answers ultimately results and draw subsequent conclusions.

Key words: rural development, rural region, micro, culture, South Bohemian Region, the European Union.

OBSAH

ÚVOD	8
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	10
1. TEORETICKÁ ČÁST	12
1.1 Vymezení základních pojmů.....	12
1. 1. 1 Venkov	12
1. 1. 2 Venkovský prostor, venkovský region	14
1. 1. 3 Venkovská sídla, vesnice.....	15
1. 1. 4 Obec.....	15
1. 1. 5 Mikroregiony a místní akční skupiny	16
1. 2 Vývoj české sídelní soustavy	16
1. 2. 1 Středověk.....	17
1. 2. 1 Industrializace.....	18
1. 2. 3 Druhá světová válka.....	18
1. 2. 4 Kolektivizace	19
1. 2. 4 Český venkov po roce 1989 a jeho současné tendence	20
1. 3 Současný venkov- jeho vnímání a rozvoj	21
1. 3. 1 Venkov jako kultura	23
1. 4 Kultura	25
1. 4. 1 Definice pojmu.....	25
1. 4. 2 Význam a funkce kultury	26
1. 4. 3 Druhy kultury	28
1. 4. 3. 1 Lokální kultura	28
1. 5 Rozvoj kvality kulturního života na venkově- aktéři a nástroje.....	29
1. 5. 1 Mezinárodní úroveň	29
1. 5. 1. 1 Organizace UNESCO.....	29
1. 5. 1. 2 Program Culture	30
1. 5. 2 Národní (státní) úroveň	31
1. 5. 2. 1 Ministerstvo pro místní rozvoj.....	31
1. 5. 2. 2 Ministerstvo zemědělství.....	32
1. 5. 2. 3 Ministerstvo kultury	33
1. 5. 2. 3. 1 Státní kulturní politika na léta 2009-2014	34
1. 5. 2. 4 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	35
1. 5. 2. 5 Ministerstvo životního prostředí	36

1. 5. 2. 6 Nestátní organizace	37
1. 5. 2. 6. 1 Svaz měst a obcí České republiky	37
1. 5. 2. 6. 2 Sdružení místních samospráv ČR	38
1. 5. 3 Krajská úroveň	38
1. 5. 4 Lokální (regionální) úroveň	40
1. 6 SWOT analýza venkova ČR	42
2. CÍL A METODIKA	45
2. 1 Cíl	45
2. 2 Hypotézy	45
2. 3 Metodika práce	45
3. PRAKTICKÁ ČÁST	46
3. 1 Úloha kultury ve vybraných obcích Jihočeského kraje	46
3. 2 Jihočeský kraj	46
3. 3 Okres Písek.....	48
3. 4 Dobrovolný svazek obcí Zlatý vrch.....	49
3. 5. Stručné představení dotazovaných obcí	50
3. 6 Výsledky a diskuze.....	54
3. 6. 1 Tradiční kulturní a jiné akce, dodržování zvyků a tradic.....	54
3. 6. 2 Nejvýznamnější památky v obcích- propagace	57
3. 6. 3 Tradiční lidová řemesla.....	59
3. 6. 4 Návrh čerpání finančních prostředků	61
ZÁVĚR.....	63
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ	63
SEZNAM PŘÍLOH:	70

ÚVOD

Problematika venkova je velice rozsáhlá, z toho důvodu se stala předmětem mnoha vědních oborů jako je např. sociologie, geografie, ekologie, ekonomika či architektura. Do popředí zájmu se dostává zejména během industrializace měst, která s sebou nesla rozsáhlou urbanizaci a vylidňování venkova. Tím, že úroveň měst důsledkem průmyslového rozvoje znatelně rostla, stával se rozdíl mezi městem a venkovem o to zřetelnější. O zmírnění těchto sociálních, ekonomických či kulturních disparit se stará mnoho institucí (např. subjekty státní správy a samosprávy, nadnárodní instituce, neziskové organizace, občanská a zájmová sdružení).

Lidské dějiny se na území měst a venkova odehrávají po tisíciletí, přesto prozatím zůstává nesplněnou ideou splynutí těchto dvou kategorií v jednotný harmonický systém sídel a krajiny. Napětí mezi městem a venkovem v současné době narůstá. Nahrává mu celá řada problémů, ke kterým patří zejména omezené možnosti obyvatel venkova ve výběru vzdělání, zaměstnání či využití volného času, úbytek zemědělské produkce, špatná občanská vybavenost, stárnutí a vylidňování venkovské populace atd.

Venkov zaujímá značnou část našeho území je proto nutné odstraňovat jeho narůstající problémy a snižovat jeho ekonomické, sociální rozdíly vůči městu.

Jednou z možností jak těmto problémům čelit je pomocí investic do ochrany a rozvoje kulturního dědictví na venkově. Podpora kultury ve venkovských oblastech, ve smyslu využití kulturního bohatství (a to jak památek hmotného charakteru, tak nehmotného charakteru - zvyky, tradice, řemeslná výroba, folklor, tradiční pokrmy, hudba, tanec) může zásadně napomoci v rozvoji venkovských oblastí.

Cílem práce je analyzovat vývoj kulturního dědictví a jeho úlohu na českém venkově. Jako zkoumaný subjekt byl vybrán mikroregion Zlatý vrch, který se nachází v Jihočeském kraji. Práce monitoruje vnímání kultury na českém venkově, nejvýznamnější památky, pořádání kulturních a společenských akcí a stálé dodržování zvyků a tradic. Dále zkoumá množství finančních prostředků, které putují na oblast kultury ve sledovaném regionu. Nedílnou součástí práce je návrh vhodných finančních zdrojů pro podporu kultury ve zvoleném regionu.

Teoretická část práce je rozdělena do pěti částí. Na začátku práce se zabývám vymezením pojmu venkov a dalších souvisejících pojmů. Pojem venkov není přesně definován, existuje více způsobů jak jej vysvětlit. V práci dále popisuju historický vývoj venkova a jeho funkce. Ve třetí kapitole se zaměřuji na kulturu jako takovou, zejména její

význam, funkce a druhy. Čtvrtá kapitola se věnuje rozvoji kvality kulturního života na venkově. V této části se zaměřuju na instituce a dokumenty, které se rozvojem venkova zabývají.

V praktické části se zaměřuju na konkrétní vesnice v mikroregionu Zlatý vrch. Ve vesnicích jsem provedla dotazníková šetření, která směřovala jak obyvatelům, tak starostům jednotlivých obcí.

V závěru shrnuju informace z praktické a teoretické části o úloze kultury v rozvoji venkova. Při zpracovávání práce pracuji s odbornou literaturou zabývající se problematikou venkova a zdroji na internetu, praktická část pak vychází hlavně z dotazníkových šetření.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ČR - Česká republika

ČSÚ - Český statistický úřad

EU - Evropská unie

ES - Evropské společenství

EEA - European Economic Area (Evropský hospodářský prostor)

EFTA - European Free Trade Association (Evropské sdružení volného obchodu)

EAFRD - European Agricultural Fund for Rural Development (Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova)

EFRR - Evropský fond pro regionální rozvoj

ESF - Evropský sociální fond

EUR-euro (měna)

JČK - Jihočeský kraj

LAU - Local administrative unit (místní správní jednotka)

LEADER - Links between Actions for the Development of the Rural Economy (Propojení akcí pro rozvoj venkova)

MAS - Místní akční skupiny

Mil. - milion

MMR - Ministerstvo pro místní rozvoj

MK - Ministerstvo kultury

MŠMT - Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy

MŽP - Ministerstvo životního prostředí

NUTS - Nomenclature des Unites Territoriales Statistique (Nomenklatura územních statistických jednotek)

OECD - Organisation for Economic Co-operation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)

OP - operační program

OSN - Organizace spojených národů

PPR - Predominantly rural region (výrazně venkovský region)

PUR - Predominantly urban region (výrazně městský region)

SRR - Significantly rural region (převážně venkovský region)

UNESCO - United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
(Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a techniku)

ÚÚR - Ústav územního rozvoje

1. TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Vymezení základních pojmů

Venkov zaujímá značnou část území většiny států EU. Výjimkou tomu není ani na našem území. Venkovský prostor zahrnuje cca 80 % rozlohy ČR.¹ Současně se problematikou venkova se zabývá mnoho vědních oborů. Pojem je tedy značně široký a neurčitý. V zásadě existují dva pohledy, a to subjektivní a objektivní pojetí. Subjektivní pohled je založen na vlastních pocitech a dojmech místních lidí, jedná se o neměřitelná kritéria, kde není potřeba znát definice. Naopak vymezení na základě objektivního pohledu je přesně specifikované a lze ho snadno měřit. Venkovské oblasti se většinou vymezují k protikladu oblastí městských. Pro snadnější pochopení souvislostí je nutné vymezit obsah některých pojmů, které se v souvislosti s územní charakteristikou používají. V následující kapitole vysvětlím základní pojmy, jako je venkov, venkovský prostor a venkovský region. V rámci definic používaných v České republice, ale i z hlediska Evropské unie. K těmto pojmům můžeme přiřadit ještě další pojmy, které se vyskytují v běžné mluvě a často s nimi splývají, jedná se o venkovské sídlo, vesnici, obec a mikroregion.

1. 1. 1 Venkov

Většina z nás si pod pojmem venkov jistě dokáže něco představit. Snad proto, že výraz je historicky vžitý a zasahuje do mnoha vědních oborů. Přesto termín venkov nedisponuje univerzálně platnou definicí, která by jeho význam navždy objektivně shrnula. Přesná definice je důležitá z hlediska získání finančních prostředků na podporu rozvoje venkova.

Obecně lze venkov definovat jako prostor, který zahrnuje jak krajinu, tak i venkovská sídla. Pojem venkov tedy zahrnuje jak nezastavěná území, tak i zastavěná území vesnic. Pro venkov jsou charakteristické menší intenzity sociálně ekonomických

¹ PĚLUCHA, Martin a kol. *Rozvoj venkova: v programovém období 2007-2013 v kontextu reformy SZP a EU*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství IREAS, 2006. 7 s. ISBN 8086684423.

kontaktů, menší hustota vazeb mezi jednotlivými subjekty, které se ve venkovském prostoru pohybují.²

Venkov není termínem úředním, ale pojmem běžně užívaným (médiá, odborný tisk), pojem, který zároveň vychází z odborné literatury. V kontextu odborné literatury se můžeme setkat s velkým množstvím definic venkova. Definici pojmu venkov uvádí např. sociologie. Podle Velkého sociologického slovníku je venkov „*synonymem označení pro prostor mimo městské lokality, vyznačuje se nižší hustotou obyvatel žijících především ve vesnicích, orientací na zemědělskou produkci spojenou se zvýšenou závislostí na přírodě, vyšší sociální kontrolou, menší sociální heterogenitou, menší variabilitou profesních možností.*“³

V rámci České republiky je v současnosti nejvíce používána definice založená na kvantitativním vymezení počtu obyvatel v obci, kdy za venkovskou oblast jsou považovány obce s počtem obyvatel nižším než 2000 osob.⁴

Nejenom v českém kontextu, ale i na mezinárodní úrovni se pro pojem venkov používá celá řada různých definic. Se vstupem České republiky do Evropské Unie je nejčastěji citovaná ta, kterou stanovila Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD). Definice OECD je založena na jediném kritériu, a to na hustotě osídlení. Venkov se podle této definice rozděluje do dvou úrovní, a to lokální a regionální. Podle lokální úrovně jsou venkovské oblasti ty, kde je hustota obyvatel v sídlech menší než 150 obyvatel na km². Dle regionální úrovně pak rozlišujeme tři kategorie regionů. A to:

- *Predominantly rural region (PPR) = více než 50 % obyvatel regionu (okresu) žije ve venkovských obcích s hustotou menší než 100 obyvatel na km² (PPR = výrazně venkovský region)*
- *Significantly rural region (SRR) = 15 – 50 % obyvatel regionu (okresu) žije ve venkovských obcích s hustotou menší než 100 obyvatel na km² (SRR = převážně venkovský region)*
- *Predominantly urban region (PUR) = méně než 15 % obyvatel regionu (okresu) žije ve venkovských obcích s hustotou menší než 100 obyvatel na km² (PUR = výrazně městský region)⁵*

² PERLIN, Radim; KULDOVÁ, Silvie. *Typology of rural areas*. In: Majerová, V. (ed.): Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference Venkov je náš svět, Countryside – Our World. ČZU, Praha, 2008. 487–509 s. ISBN 80-213-1539-3.

³ PETRUSEK, Miloslav a kol. *Velký sociologický slovník*, I. svazek. Praha: Karolinum, 1996. 1380 s. ISBN 80-7184-311-3.

⁴ MAJEROVÁ, Věra a kol. *Český venkov 2000: Základní údaje*. 1 vydání. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, 2002. 9 s. ISBN 80-213-0915-6.

Kromě již citované definice OECD můžeme v rámci Evropské Unie tuto definici najít i mezi různými dokumenty jako jsou Národní strategický plán rozvoje venkova ČR a Program rozvoje venkova ČR na období 2007-2013.

V rámci EU tuto definici vymezuje také Evropský statistický úřad. Definice Eurostatu je založena na podobném přístupu, kterou používá OECD, také na kritériu hustoty osídlení. Venkovské oblasti jsou rozděleny do tří úrovní. Za první hustě zalidněné oblasti (hustota obyvatel >500 obyv./km², populace $>50\,000$ obyvatel), za druhé prostřední oblasti (hustota obyvatel >100 obyv./km², populace $>50\,000$ obyvatel), posledním typem jsou řídko osídlené oblasti, které nejsou zahrnuty v klasifikaci zalidněných či prostředních oblastí.⁶

1. 1. 2 Venkovský prostor, venkovský region

„Nejširším pojmem je venkovský prostor, jímž rozumíme venkovské osídlení a volnou krajinu. Plošně je venkovský prostor obvykle vymezován jako souhrn ploch zemědělské půdy, lesů, vodních ploch, intravilánů, venkovských sídel, polních cest a místních komunikací. Takto pojatý venkovský prostor zahrnuje v evropských státech zpravidla 70 - 90 % jejich území.“⁷ Obecně tedy může konstatovat, že venkovský prostor je veškeré území mimo území města. Vedle venkovského prostoru je dalším důležitým pojmem venkovský region. Tento pojem je důležitý zejména pro účely statistiky.

Nejčastější metodou, kterou EU hodnotí regiony je podle podílu obyvatelstva ve venkovských obcích, ty jsou určeny jednak hustotou obyvatel a zároveň podílem těchto obcí v regionu.⁸

⁵ MAJEROVÁ, Věra a kol. *Český venkov 2000: Základní údaje*. 1. vydání. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, 2002. 10 s. ISBN 80-2130915-6.

⁶ PĚLUCHA, Martin a kol. *Rozvoj venkova v programovém období 2007-2013 v kontextu reformy SZP EU*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství IREAS, 2006. 16 s. ISBN 8086684423.

⁷ SLEPIČKA, Alois. *Venkov anebo město. Lidé/sídla/krajina*. Praha: Nakladatelství Svoboda. 1981. 26 s.

⁸ MAŘÍKOVÁ, Pavlína. *Kde je venkov? (vymezení hranic venkova v podmínkách ČR)*. In: Sborník příspěvků z mezinárodní konference: Venkov je náš svět. Český Krumlov 1. – 3.3.2006. [online]. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2006. 422 s. [cit. 22. února 2013]. Dostupné z: http://soclab.pef.czu.cz/pdf/Sbornik_Venkov_neprodejne.pdf

1. 1. 3 Venkovská sídla, vesnice

Venkovskými sídly chápeme „*všechny prostorově oddělené sídelní útvary mimo města.*“ Venkovskými sídly rozumíme nejenom vesnice, ale i samoty, osady a spadají sem i rekreační a chatařské oblasti.⁹ Vesnice lze charakterizovat jako „*relativně kompaktní venkovská sídla, která charakterem zástavby, strukturou ploch intravilánu, velikostí staveb a jejich funkčním využitím a také skladbou obyvatelstva a jeho počtem nemají znaky města.*“¹⁰ Vesnice je „*základní sídlištní jednotka ve venkovském prostoru.*“¹¹ Vesnice se od měst odlišují i vzhledem a funkčním využitím svých staveb. Vzhled lidských sídel na venkově si nese svůj typický charakter z minulosti, kdy byla propojena část obytná s částí určenou k hospodářství.

1. 1. 4 Obec

Jedna z dalších prostorových forem organizace společnosti, kterou je potřeba vymezit, je obec. Pohlédneme-li na právní řád, zjistíme, že termín venkov není v legislativě pevně zakotven, na rozdíl od termínu obec, který podle čl. 99 ústavního zákona představuje základní územní samosprávný celek s právem na vlastní samosprávu.

Objektivně chápeme obec jako „*větší či menší sociální jednotku, tvořenou obyvatelstvem společně užívajícím určité vymezené území, ve kterém se odehrává převážná část denního, hospodářského i kulturního života.*“¹² Původně byly za obce považovány vesnice, městyse, města i velkoměsta. Stačilo, aby území obce disponovalo právně vymezenými hranicemi, bylo obydlené obyvatelstvem a tvořilo politicky samosprávnou jednotku.¹³ V současné době se obec nejčastěji vymezuje vůči městu podle stanovené hranice počtu obyvatel (dle rozhodnutí Mezinárodního statistického úřadu v Praze). Pro obec (vesnici) je stanovené kritérium do 2000 obyvatel, přesto toto

⁹ KOLEKTIV AUTORŮ. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství A. Čeněk, s. r. o., 2008. 26 s. ISBN 80-86754-22-7.

¹⁰ Tamtéž.

¹¹ PETRŮSEK, Miloslav a kol. *Velký sociologický slovník. I. svazek*. Praha: Karolinum, 1996. 138 s. ISBN 80-7184-311-3.

¹² MAŘÍKOVÁ, Pavlína. Kde je venkov? In *Sborník příspěvků z mezinárodní konference: Venkov je náš svět. Český Krumlov 1. – 3. 3. 2006*. [online]. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2006. 435 s. [cit. 26. února 2013]. Dostupné z: http://soclab.pef.czu.cz/pdf/Sbornik_Venkov_neprodejne.pdf

¹³ MAJEROVÁ, Věra a kol. *Český venkov 2005: Rozvoj venkovské společnosti*. 1. Vydání. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, 2005. 31 s. ISBN 80-213-1274-2.

kritérium neplatí celoplošně. V praxi se můžeme setkat i s vesnicemi s vyšším počtem obyvatel.

1. 1. 5 Mikroregiony a místní akční skupiny

V souvislosti se vstupem České republiky do Evropské unie vznikají na našem území nové formy sdružení obcí a místních komunit. Obce se spojují do mikroregionů či místních akčních skupin (MAS) především z důvodu společného zájmu obecného rozvoje území.

Pojem mikroregion je většinou používán pro sdružení několika obcí, jehož typickým znakem je vznik z vlastní iniciativy. Obce tak mohou při výkonu své samostatné působnosti navzájem spolupracovat. Spolupráce se uskutečňuje na základě uzavřené smlouvy o vytvoření dobrovolného svazku obcí.¹⁴ Hlavním přínosem členství v dobrovolném svazku obcí je především získání finančních dotací pro samotnou obec, dále výměna zkušeností, větší informovanost obce a jejích obyvatel.

V poslední době roste na území mikroregionů počet organizací, které čerpají finanční prostředky prostřednictvím programu LEADER. Tyto formy místního partnerství se nazývají Místní akční skupiny. Členem MAS se může stát obec, nezisková organizace, podnikatelské subjekty a samotní občané, jejich vznik rovněž napomáhá k získání finančních prostředků z různých fondů.

V České republice existuje 570 mikroregionů (údaj k 31. 8. 2008, zdroj: ÚÚR) a přes 150 místních akčních skupin (údaj k 31. 7. 2009, zdroj LEADER budoucnost venkova).

1. 2 Vývoj české sídelní soustavy

Český venkov byl utvářen staletými trvajícím vývojem, který postupně měnil původní funkce a chápání venkova. Zejména posledních sto let prodělal český venkov díky změnám v zemědělské výrobě, v důsledku historických a politických událostí, proměnu, která se odráží v jeho dnešní podobě. Přes celkový vývoj se o venkově říká, že nemá dějiny. Je to proto, že se „*Střídají více či méně spravedliví páni. Berou tolik*

¹⁴ Mikroregiony. [online]. Centrum pro regionální rozvoj České republiky. [cit. 2. Února 2013]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihocesky-kraj/regionalni-informace/mikroregiony/>

*dávek a prací, kolik je možné. Lpí na starých pořádcích a nemusí soupeřit s úspěšnými a sebevědomými měšťany. Schází ekonomická a kulturní výměna. Schází svoboda a chuť něco dělat.*¹⁵ Tento nedůsledný přístup k venkovu neplatí všude. Jakým směrem se bude rozvoj venkova ubírat, záleží hlavně na subjektech (aktérech) rozvoje venkova. Určitou výhodou našich obcí je, že jejich obyvatelé mají spíše aktivní přístup a zájem o rozvoj vlastní lokality. K těmto aktivitám patří zájem občanů o zachování kulturního dědictví (památky, zvyky, tradice, řemesla, kulturní spolky), které k venkovu neodmyslitelně patří a na němž můžeme postavit budoucí rozvoj venkovských obcí a regionů.

1. 2. 1 Středověk

Současný obraz českého venkova je výsledkem dlouhodobého vývoje. *„Dokládají to údaje o době založení našich vesnic, z nichž většina vznikla již ve středověku.*¹⁶ Vesnické osídlení zde bylo tedy dříve sídla městského typu. V období středověku existovaly jasné hranice mezi městem a venkovem. Města byla oddělena od venkova kamennými hradbami, určené na jejich ochranu. Celkem spolehlivě šlo města od venkova odlišit také typem jejich sídel a staveb. Městské budovy byly vícepodlažní a většinou kamenné na rozdíl od venkova kde převládala nízkopodlažní, dřevěná zástavba. Součástí venkovských staveb byly hospodářské budovy jako stodola, chlév či další skladové objekty. Jejich vzhled a funkčnost odráželo hlavní ekonomické zaměření venkova, které spočívalo v zemědělství a chovu dobytka. V tomto období to byl venkov, který ovládal město. To *„bylo dáno ekonomickou a vojenskou nadvládou šlechty, která sídlila převážně na opevněných románských sídlech, později gotických hradech a nakonec renesančních zámcích na venkově.*¹⁷ Pokrok v zemědělství a v řemeslné výrobě, nárůst obyvatel a jejich životní úroveň vedl k rozmachu měst. Města začala plnit funkci řemeslné a obchodní činnosti. Na středověkých náměstích v centru měst byly organizovány trhy, kde měli rolníci možnost prodat přebytek své zemědělské úrody, z měst se tak stávala významná křižovatka obchodních cest. Nadvláda venkova postupně mizela a rozdíly mezi městem a venkovem se postupně stíraly.

¹⁵ CÍLEK, Václav. *Krajiny vnitřní a vnější*. Praha: Nakladatelství Dokořán s. r. o., 2002. ISBN 80-86569-29-2. 18 s.

¹⁶ SLEPIČKA, Alois. *Přeměny venkova/venkov našeho věku*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1989. 30 s.

¹⁷ Tamtéž. 17 s.

1. 2. 1 Industrializace

Do konce 19. století plnil venkov svoji dosavadní ekonomickou funkci. Většina jeho obyvatel pracovala v zemědělství, lesnictví, hornictví či se zabývala rybolovem. Život většiny obyvatel venkova však zásadně ovlivnila vlna industrializace společnosti. Ta s sebou přinesla rozsáhlé hospodářské změny. *„Vlivem rychlé industrializace společnosti význam zemědělství a lesnictví postupně klesal a české země se začaly z agrárně průmyslových měnit na průmyslové.“*¹⁸

Prudké změny s sebou přinesly intenzivní urbanizaci, ta souvisela s přesunem obyvatel z venkova do měst za prací. Příčinou urbanizace bylo zvýšení životní úrovně, která vedla k celkovému nárůstu počtu obyvatel nejenom ve městech, ale zejména na venkově. S rostoucím technickým pokrokem již nebylo potřeba zaměstnávat tolik lidí v zemědělství, tím se zvýšil podíl obyvatel pracujících v průmyslu a službách. Avšak tato odvětví byla soustředěna ve městech, proto mnoho lidí z venkova odcházelo a hledalo nové uplatnění.

První světová válka narušila zemědělskou výrobu, která byla kompletně obnovena až po rozpadu monarchie. Po vzniku samostatného československého státu se podařilo dostat české zemědělství na úroveň, kterou mohlo konkurovat vyspělým evropským státům.¹⁹

1. 2. 3 Druhá světová válka

Slibný vývoj našeho zemědělství a s tím související vysoká úroveň venkovských oblastí pokračoval až do začátku druhé světové války, kdy byl násilně přerušen. Nejvýraznější zásah do sídelní struktury českého venkova se odehrál v říjnu 1938, kdy Republika Česko-Slovenska byla nucena postoupit území v oblasti Sudet do rukou Velkoněmecké říše. Došlo k tomu, že česká menšina v německém pohraničí byla nucena odevzdat svůj nemovitý majetek a opustit svoji vlastní půdu, domovy a statky. *„Tento odsun se týkal pouze malého počtu obyvatelstva jak měst, tak i venkova, protože*

¹⁸ MĚRTLOVÁ, Libuše. *Změny českého venkova v oblasti Českomoravské vysočiny*. In: Sborník příspěvků z mezinárodní konference: Venkov je náš svět. Český Krumlov 1. – 3.3 2006. [online]. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2006. 441 s. [cit. 22. února 2013]. Dostupné z: http://soclab.pef.czu.cz/pdf/Sbornik_Venkov_neprodejne.pdf

¹⁹ Tamtéž.

v Sudetech žilo většinové německé obyvatelstva. Přesto tento akt poznamenal další etapy vývoje českého venkova.²⁰ Další zásah do stability venkovského prostředí na sebe nenechal dlouho čekat. Po druhé světové válce byli z pohraniční odsunuti Němci. Tento odsud byl daleko rozsáhlejší. Zasažena byla třetina území Česka a odsun se týkal se přibližně 3 milionů obyvatel německé národnosti.

Důsledkem bylo totální znehodnocení česko-německých vztahů a vzájemné spolupráce, naprostá změna vlastnických vztahů, úplné vysídlení venkova v Sudetech, totální propad zemědělství a průmyslové výroby a dlouhodobý pokles počtu obyvatel. Tyto problémy nebyly ani po umělém dosídlení Sudet v roce 1950 zcela vyřešeny. Nově příchozí obyvatelé neměli k danému místu vztah, zejména jim chyběli zkušenosti s hospodařením a venkovským způsobem života.

1. 2. 4 Kolektivizace

Další výrazná změna v životě lidí na českém venkově proběhla po uchopení moci komunisty. Český venkov po roce 1950 postihla vlna kolektivizace, která se na venkově projevovala nuceným vyvlastňováním zemědělské půdy. Rolníci a zemědělci byli nuceni vzdát se svého majetku a vstoupit do Jednotného zemědělského družstva. „Po roce 1960 byla kolektivizace téměř dokončena - převážná většina zemědělců odevzdala státu svůj majetek potřebný k výkonu své práce a pracovali za symbolickou mzdu ve velkovýrobě“²¹ Kolektivizace nenávratně změnila dosavadní způsob života obyvatel českého venkova, neboť narušila tradiční sociální vazby a kulturní zvyklosti. V tomto období dochází k poklesu počtu obyvatel na venkově, a to zejména mladé generace. Odchod lidí do měst napravuje fenomén chataření a chalupaření. Tento národní trend vznikl z nemožnosti většiny lidí odcestovat do zahraničí.

Většina obyvatel měst, tak trávila svůj volný čas na venkovských chatách a chalupách. Tyto zaryté tendence přetrvaly dodnes a chataři a chalupáři se tak můžou významně podílet na rozvoji venkovských oblastí.

²⁰ PERLIN, Radim; KUČEROVÁ, Silvie; KUČERA, Zdeněk. *Typologie venkovského prostoru Česka*. [online] Praha: Karlova univerzita v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie, 2010. 36 s. [cit. 27. února 2013]. Dostupné z: http://web.natur.cuni.cz/~kuldova1/texty/Perlin_Kucerova_Kucera2010.pdf

²¹ AGRÁRNÍ VENKOV. Kolektivizace. [online]. [cit. 28. února 2013]. Dostupné <http://www.multiweb.cz/agrarnivenkov/kolektivizace.html>

1. 2. 4 Český venkov po roce 1989 a jeho současné tendence

Po roce 1989 došlo k nastolení demokratické formy vlády a opět, poněkoliaké, dochází k zásadním politickým, hospodářským a sociálním změnám, které se dotkly také venkovského prostoru. Tohoto období se dotýkají procesy jako restituce půdy a majetku, privatizace a transformace zemědělské výroby. Tento postupný proces transformace vyvolal mnoho pozitivních, ale i negativních dopadů a ani dnes není zcela dokončen.

V současné době čelí český venkov mnoha problémům, které je nutné řešit. Zemědělství již není hlavním zaměstnavatelem jeho obyvatel. Naopak snižuje se podíl venkovského obyvatelstva zaměstnaného v zemědělství, což vede k celkovému růstu nezaměstnanosti a mění se tak nabídka pracovních možností a příležitostí.²² Aby byl zaručen jeho další rozvoj, musí český venkov projít rozsáhlou změnou. „*Na venkov se musí vrátit dynamika, zdravý selský rozum a chuť obyvatel vzít život do vlastních rukou*“²³ Tím bude zaručeno odstranění negativních dopadů, které venkov zformovaly v minulosti. V souvislosti s těmito problémy se objevily nové příležitosti na podporu rozvoje venkova ze strany Evropské unie a samotného státu. Existuje mnoho způsobů jak využít přirozený potenciál venkova. Investicí do obnovy infrastruktury, zlepšování stavu životního prostředí, podporou venkovských podnikatelů, ochranou a rozvojem kulturního dědictví venkova atd.

²² MAJEROVÁ, Věra a kol. *Český venkov 2000: Základní údaje*. 1 vydání. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, 2002. 8 s. ISBN 80-213-0915-6.

²³ PAPEŽ, Jiří. *Venkov 2020: šance pro všechny*. Praha: Cevro, 2005. 5 s. ISBN 80-86816-10-9.

1. 3 Současný venkov- jeho vnímání a rozvoj

Rozvoj venkova je závislý na tom, jakým způsobem je na problematiku venkova nahlíženo. Venkov je zejména obraz subjektivního vnímání lidí. Představ o tom co je venkov je mnoho, něco jiného si představí zemědělec, něco jiného chalupář či turista a něco jiného člověk, který na venkově žije. Nejčastěji je venkov vnímán jako:

- a) ne městský prostor
- b) krajina
- c) prostor zemědělské výroby
- d) prostor rekreace a odpočinku²⁴

Nejčastěji je venkov vnímán jako **ne městský prostor**. Venkov v tomto pojetí je vymezován jako protiklad vůči městu. Území podle toho kritéria je rozděleno na dva tábory, městský a venkovský. Hlavní úlohu vymezení zde hrají kvantitativní ukazatelé. Jedná se zejména o: „*maximální hustotu zalidnění (obvykle 100 až 150 obyv./km²), maximální velikost obce (obecně respektovaná a přijímaná hranice 2 000 obyv.) či jejích částí, záporná bilance migračního salda, nadprůměrná zaměstnanost ekonomicky aktivních v primárním sektoru hospodářství (priméru) či nadprůměrná nezaměstnanost apod.*”²⁵ Tyto na první pohled objektivní ukazatele používá celá řada organizací a institucí (Evropská unie, vládní i nevládní instituce řady států) pro účely cílené podpory rozvoje venkova. Přesto tyto ukazatelé nemusí vždy vystihovat danou realitu. První překážkou je přesná identifikace venkovských oblastí. Za venkovskou oblast je v České republice považována ta s méně než 2000 obyvateli. Existují však obce, které mají více než 2000 obyvatel a přesto je za města považovat nemůžeme. Obec se může, podle současného zákona o obcích, nazývat městem pouze pokud má alespoň 3000 obyvatel. Z toho vyplývá, že přesná hranice kde je venkov a kde město neexistuje. Rozdělení území v tomto pojetí má spíše historický původ, kdy za venkovskou oblast, byla považována ta část území za hradbami města.

²⁴ KUČERA, Zdeněk; KULDOVÁ, Silvie. *Vnímání venkova: klíčový fenomén jeho rozvoje?*[online]. In: Sborník příspěvků z mezinárodní konference: Venkov je náš svět. Český Krumlov 1. – 3.3 2006. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2006. 396 s. [cit. 1. března 2013]. Dostupné z: http://soclab.pef.czu.cz/pdf/Sbornik_Venkov_neprodejne.pdf

²⁵ Tamtéž. 397 s.

Venkov lze subjektivně vnímat také jako **krajinu**. To je dáno tím, že venkov je s přírodou a krajinou trvale spojen. Právě přírodní podmínky vždy určovaly život obyvatel venkova. Venkov bývá obyvateli měst chápán jako místo úniku z města právě, protože „*město je nejsilněji determinováno městskou civilizací, potom dějinami a teprve pak přijde na řadu podmíněnost přírodním kontextem (a město si zakládá na tom, že na tom je co nejvíc nezávislé), kdežto venkov je takový způsob bytí v krajině, který přijímá tuto danost a snaží se z ní vytěžit materiály, energii i jejího ducha.*“²⁶ Vzhled venkova z velké části utváří právě krajina, protože město samotné je příliš malé na to, aby mohlo být spojováno s krajinou.

Další způsob vnímání venkova se odvíjí od jeho základní funkce, a to zemědělství. V tomto pojetí je venkov chápán jako **prostor zemědělské výroby**. Venkov byl se zemědělstvím spojován vždy. „*Zemědělská výroba determinovala sociální postavení obyvatel, určovala způsob života, hierarchii hodnot, chování, normy a další jevy sociálního i kulturního charakteru.*“²⁷ Dnes je tomu jinak, než by se mohlo na první pohled zdát. Vnímání venkova jako prostoru pro zemědělství je spíše subjektivním dojmem obyvatel měst, které se opírá o dlouhodobou historii, kdy jediným zdrojem obživy obyvatel na venkově bylo právě obdělávání půdy. Primární odvětví národního hospodářství (zemědělství, lesnictví, rybolov) již není hlavní ekonomickou aktivitou obyvatel českého venkova. „*Zemědělství (jako obor podnikání či zaměstnání) „žije“ pouze desetinu obyvatel venkova, ostatní pracují v průmyslu (33 %) či službách (více než 50 %).*“ Nejenom, že většina obyvatel českého venkova nepracuje v zemědělství, mnoho z nich nepracuje ani v místě svého bydliště. Pokud chceme podporovat rozvoj venkova, je nutné hledat jiné alternativy, které by zamezily úbytek pracovních příležitostí na venkově. Východiskem pro vyplnění této mezery se může stát rozvoj dalších činností, jako např. rozvoj tradičních řemesel či rozvoj cestovního ruchu. Podpora do rozvoje venkova se zaměřením na zemědělství, by neměla pro jeho rozvoj zásadní vliv, uvážíme-li že většina obyvatel v tomto sektoru již nepracuje.

V neposlední řadě je venkov místem pro **rekreaci a odpočinek**. Tato funkce připadla venkovu až v průběhu 20. století, kdy se na venkově rozmohlo tzv. chataření a

²⁶ BLAŽEK, Bohuslav. *Venkovy: anamnéza, diagnóza, terapie*. Brno: Vydavatelství Era, 2004. 22 s. ISBN 80-86517-90.

²⁷ KADEŘÁBKOVÁ, Jana; TRHLÍKOVÁ, Zuzana. *Participace občanů na ochraně a využívání kulturního dědictví na českém venkově*. [online]. In: Sborník příspěvků z mezinárodní konference: Venkov je náš svět. Český Krumlov 1. – 3.3 2006. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2006. 370 s. [cit. 2. března 2013]. Dostupné z: http://soclab.pef.czu.cz/pdf/Sbornik_Venkov_neprodejne.pdf

chalupaření. Spornou otázkou zůstává, zdali druhé bydlení má na rozvoj venkova pozitivní nebo spíše negativní vliv.

Výše uvedené příklady možností, jak lze venkov chápat není úplný. Existuje mnoho dalších způsobů, všechny ale mají jednu společnou charakteristiku. Vnímání venkova je založené na subjektivním pohledu, který má svůj původ nejčasněji ve městě.

1. 3. 1 Venkov jako kultura

Kultura k venkovu neodmyslitelně patří, i když bývá častěji přisuzována spíše městu, kde se přirozeně nacházejí větší možnosti kulturního vyžití. Na venkově se nachází mnoho památkových objektů (hrady, zámky, tvrze, zříceniny), které se bezesporu uplatňují ve společenském a kulturním životě obcí. Přesto pro existenci kultury na venkově svědčí zejména dodržování lidových zvyků, tradic a přítomnost různorodých spolků. V 90 procentech obcí se nachází nejméně jeden aktivní spolek, ale většinou je jich až několik. Jedná se o sportovní spolky (Sokol, Orel, Dobrovolní hasiči), zájmové spolky (myslivci, zahrádkáři, včelaři, rybáři, kynologové), ženské spolky (Červený kříž) či národnostní spolky (Maticе Slezská). Co se týče spolků s kulturním zaměřením, musíme vyzdvihnout existenci ochotnických divadel, amatérských kapel, loutkářů, pěveckých, tanečních a folklorních souborů. Zřejmě nejstarším a nejrozšířenějším kulturním spolkem dodnes je ochotnické divadlo. Z anket, které byly provedeny v letech 1992-1994 vyplývá, že ochotnické divadlo je nejrozšířenější kolektivní umělecko-kulturní aktivitou na českém venkově. Divadlo se podílí na vytváření a potvrzování české národní identity, na růstu vzdělanosti i kulturní úrovně obyvatelstva a na formování občanské pospolitosti.²⁸ Je to jedna z mála kulturně- společenských akcí, kde se setkávají muži, ženy a děti společně. Součástí kultury na českém venkově je také dodržování zvyků a tradic. Nejčastěji se na českém venkově slaví poutě, osvěcení, masopust, staví se máj a pálí čarodějnice. Četnost výskytu oslav tradičních svátků je ovšem regionálně rozrůzněna. Největší vliv na rozvoj kultury na vesnici mají samotní obyvatelé, a to zejména jejich aktivita či případná pasivita. Mezi další faktory ovlivňující rozvoj kultury je existence fungujících prostor

²⁸ GREGORINIOVÁ, Jindřiška; SHOLLAROVÁ, Věra. *Místní kultura – stabilizační a stimulační faktor rozvoje českého venkova*. [online]. In: Sborník příspěvků z mezinárodní konference: Venkov je náš svět. Český Krumlov 1. – 3.3 2006. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2006. 336 s. [cit. 2. března 2013]. Dostupné z: http://soclab.pef.czu.cz/pdf/Sbornik_Venkov_neprodejne.pdf

pro konání kulturních akcí (veřejné sály, klubovny, venkovní prostory- náves, okolí kostela), využívání místních památek, podpora tradiční výroby a řemesel, obnovení kronik, odstranění problémů škol (bojování proti zániku mateřských a základních škol), oživení tradic v obci a zapojení všech věkových kategorií (mládež, ženy).²⁹

²⁹ Tamtéž. 337 s.

1. 4 Kultura

Následující kapitola vymezuje definici pojmu kultura, pojednává o mnohých významech pojmu a zaměřuje se zejména na lokální kulturu, která k venkovu patří.

1. 4. 1 Definice pojmu

Pojem kultura vznikl z latinského slova „colere“ (pěstovat) a jeho tvaru „cultura“ (být pěstován). Byl tedy původně spojován s pěstováním rostlin a obděláváním půdy, tedy s přírodou. Zcela nové pojetí kultury však představil Cicero, který při překladu Platónových Tuskulských hovorů nazval filozofii jako kulturu ducha. Tím podpořil myšlenku souvislosti obsahu pojmu kultura s lidskou vzdělaností.³⁰ Od toho okamžiku se pojem používá jako označení vybraných lidských činností. Jedna z mnoha definic, která charakterizuje kulturu, zní: *„složitý společenský jev či proces, který se neustále vyvíjí, který je specificky lidským výtvořem a který slouží k mnohastranné kultivaci jedinců a sociálních skupin. Kultura – ať jako sféra vědomí, vzdělanosti, způsob komunikace nebo jakožto soubor hodnot, norem, vzorců chování, znalostí, dovedností nebo i jako živé umění či nehmotné kulturní dědictví – se šíří v prostoru a čase a je předávána mezigeneračně“*³¹ Kultura je tedy charakterizována určitou trvalostí v čase, současně je ale ohebná a adaptabilní k novým jevům. S kulturou se člověk nerodí, ale během života si ji postupně osvojuje prostřednictvím společenství, ve kterém žije. Prostředí ovlivňuje naše vzorce chování, jak spontánně, nápodobou v rodině a v prostředí vrstevníků, tak cílevědomě ve školách, proto můžeme tvrdit, že kultura je kolektivním produktem.

Někteří autoři se dívají na kulturu ze dvou antropologických přístupů, a to z širšího a užšího. Širším pojetím je možné vymezit kulturu jako souhrn znaků, které člověka odlišují od zvířat, a hraje zde velkou úlohu proces socializace a tvorby hodnot. Užším pojetím je možné chápat kulturu jako specifickou oblast života lidské

³⁰ SOUKUP, Václav. *Přehled antropologických teorií kultury*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2004. 36 s. ISBN 80-7178-328-5.

³¹ PATOČKA, Jiří; HEŘMANOVÁ, Eva. *Lokální a regionální kultura v České republice: kulturní prostor, kulturní politika a kulturní dědictví*. Praha: ASPI, 2008. S. 47. ISBN 80-7178-328-5.

společnosti, ve které „probíhají zvláštní procesy a činnosti a vznikají specifické produkty“.³²

Pojmy společnost a kultura patří v sociologii k nejpoužívanějším termínům a někdy je těžké od sebe dobře oddělit. Je to proto, že není možné myslet společnost bez kultury a naopak si nelze představit kulturu bez společnosti. Ale určitý rozdíl zde můžeme vidět a to v tom, že zatímco společnost je systém vzájemných vztahů spojující jednotlivce, kultura je jejím produktem, je to historie, soubor hodnot, norem, idejí a hmotných statků, které uvnitř společnosti existují.

S kulturou je spojen také pojem „**enkulturace**“, který označuje schopnost jedince si v průběhu života osvojovat kulturu vlastní společnosti. Tento proces probíhá prakticky od dětství, kdy přebíráme znalosti, schopnosti a hodnoty od primární instituce- rodina, v průběhu dospívání pak hrají roli sekundární instituce- škola. Enkultura probíhá jednak vědomě (pomocí výchovy a vzdělání), a jednak nevědomě (nápodobou).³³

1. 4. 2 Význam a funkce kultury

Je zřejmé, že kultura je pojem, který nelze snadno uchopit a definovat pouze z jednoho pohledu. Původní význam kultury se vztahoval k obdělávání zemědělské půdy a rolnictví. Jiný význam se vztahoval ke kultivaci jednotlivce nebo skupiny a k jejich rozvoji či můžeme zde najít význam, kde je kultura chápána jako kolektivní projev jednotlivých společenstev, popřípadě jako součást společenského uspořádání. Kultura je tedy neustále proměňovaná, stává se projevem změny a determinismu, svobody a volnosti, identity a vnitřních hodnot. Kulturu můžeme také chápat tak, že je možné ji považovat za široký okruh společenského života lidí, který je nestálý, neustále se vyvíjí a přetváří a zároveň s ním se proměňuje i význam pojmu kultura.³⁴

Jednotlivé významy pojmu kultura lze rozdělit do čtyř základních oblastí:³⁵

³² REKTOŘÍK, Jaroslav. *Ekonomika veřejného sektoru*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2001. S. 115. ISBN 978-80-86929-54-5.

³³ PATOČKA, Jiří; HEŘMANOVÁ, Eva. *Lokální a regionální kultura v České republice: kulturní prostor, kulturní politika a kulturní dědictví*. Praha: ASPI, 2008. 49 S. ISBN 978-80-7357-347-8.

³⁴ BURKE, Peter. *Lidová kultura v raně novověké Evropě*. Praha: Argo, 2005. ISBN 8072036386.

³⁵ PATOČKA, Jiří; HEŘMANOVÁ, Eva. *Lokální a regionální kultura v České republice: kulturní prostor, kulturní politika a kulturní dědictví*. Praha: ASPI, 2008. 9-10 s. ISBN 978-80-7357-347-8.

- **První význam** se vztahuje k primárnímu významu kultury- využití daného přírodního potenciálu (například péče o půdu, pěstování rostlin, chov hospodářských zvířat, zemědělství apod.).
- **Druhý význam** směřuje ke kultivaci člověka ve smyslu jeho výchovy- vzdělávání, péče o jeho fyzický a duševní rozvoj a tím jeho snazší začlenění do společnosti.
- **Třetí význam** vychází z obecné kultivovanosti člověka- schopnost komunikace, ohleduplnost, vkus, elegance.
- **Čtvrtý význam** zahrnuje kulturu duchovní- různé ideologie, náboženství, rituály, mýty, tradice, duševní hodnoty, společenské normy apod.

Kultura plní také několik důležitých **funkcí**, mezi které můžeme například zařadit:

- *humanizační* - jedince polidšťuje
- *socializační* – pomáhá člověku se začlenit do společnosti
- *kumulativní* - zásobuje a shromažďuje poznatky
- *výchovnou (neboli vzdělávací)* - formuje osobnost a individuální rozvoj člověka
- *poznávací* - dává informace a umožňuje poznat svět kolem sebe
- *normativní* - obsahuje souhrn pravidel a návodů, jak se má člověk chovat a jednat,
- *rekreační* - udává předpoklady pro odreagování
- *ekonomická* – kultura představuje pravidelný příjem státního rozpočtu a rozpočtu kraje v podobě kulturního průmyslu a cestovního ruchu. Kultura tak funguje jako pozitivní externalita (rozvoj místního podnikání aj.) a přináší další multiplikační efekty (zviditelnění regionu, zvýšení vzdělanosti obyvatel a kvality jejich života, rozvoj kulturního a společenského života v lokalitě apod.).³⁶
- *akumulační* - kumulace vědomostí a znalostí, vytváří se tzv. kulturní dědictví
- *vytváření hodnot* – některé hodnoty si lidé předávají z generace na generaci, jiné přebírají od ostatních kultur. Lidská společnost si své hodnoty formuje a přetváří po celý svůj život, učí se rozlišovat, co je dobré a co zlé, co důležité, co nepodstatné apod. Kultura lidem pomáhá ve vlastním nazírání na svět,

³⁶ HEŘMANOVÁ, Eva; CHROMÝ, Pavel. *Kulturní regiony a geografie kultury: kulturní realie a kultura v regionech Česka*. Praha: ASPI, 2009. ISBN 9788073573393.

zdůrazňuje význam každého společenství, udává kvalitu života a smysl existence, utváří osobnost každého člověka.³⁷

1. 4. 3 Druhy kultury

Kulturu můžeme dělit na několik druhů. Pro obsah této práce je důležitá zejména lokální kultura, a to zejména venkovská lokální kultura.

1. 4. 3. 1 Lokální kultura

Lokální kultura je charakteristická určitou územní dimenzí, tedy je vázaná k určitému místu. Ve venkovském prostoru se setkáváme zejména s pojmem **venkovská lokální kultura**. O kultuře na venkově můžeme tvrdit, že je konzervativní. Není zcela ovlivněna globalizačními tlaky a populární kulturou tak, jak tomu můžeme pozorovat u městské lokální kultury. Velkou roli zde hraje také stále dochovaná tradiční lidová kultura.

Lokální kulturu dělíme podle hmotných a nehmotných prvků. Za **hmotné prvky** můžeme označit všechny stavební kulturní památky:

- lidová a feudální architektura (zámky, hrady, tvrze, panská sídla)
- sakrální památky (kostely, kláštery, hrobky, kaple)
- technické a vojenské památky (školy, pošty, usedlosti a stavení)
- drobné umělecké památky a artefakty (lidové kroje, kroniky)
- kulturní krajina
- historické zahrady a parky atd.³⁸

Nehmotné prvky jsou tvořeny převažujícím způsobem života. Patří sem:

- náboženský a spolkový život
- tradiční zvyky a oslavy

³⁷ HOFSTEDE, Geert; HOFSTEDE, Gert Jan. *Kultury a organizace: software lidské mysli: spolupráce mezi kulturami a její důležitost pro přežití*. Praha: Linde, 2007. 200 s. ISBN 808613170.

³⁸ ANTOŠOVÁ, Gabriela. *Think together 2011. Kulturní dědictví v rurálním rozvoji*. [online]. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta. [cit. 7. března]. Dostupné z: http://tt.pef.czu.cz/Files/1_printVersion_23.pdf

- a ostatní nemateriální složky (nářečí, lidová slovesnost, pověsti, lidové písně a tance, místní názvy)

Na pomezí hmotné a nehmotné kultury stojí tradiční gastronomie a tradiční postupy.³⁹

1. 5 Rozvoj kvality kulturního života na venkově- aktéři a nástroje

Ochranou a rozvojem kulturního dědictví se zabývá samotný stát na všech jeho úrovních, Evropská unie i mezinárodní organizace prostřednictvím množství dokumentů, rozvojových plánů a jednotlivých programů. Tato kapitola se zaměří jen na ty organizace a programy a které se orientují na rozvoj kultury na venkově.

Aktéři rozvoje venkova jsou *„veškeré formalizované instituce či jednotlivci, kteří nějakým způsobem svými aktivitami vstupují do dění na venkově či kteří jsou součástí venkova.“*⁴⁰. Vedle „klasických“ aktérů (úředníci, krajináři, ochranáři) mající přímé nástroje k ovlivňování rozvoje venkova jsou důležití také samotní obyvatelé venkova (rezidenti) a uživatelé (obyvatelé měst, chalupáři, rekreanti).

1. 5. 1 Mezinárodní úroveň

Subjektů a institucí působících na mezinárodní úrovni v oblasti ochrany, obnovy a udržování tradičních kulturních hodnot je velké množství. Pro tuto kapitolu je důležitá zejména činnost Evropská unie a Organizace spojených národů (dále jen „OSN“), která v oblasti kultury působí prostřednictvím své odborové organizace UNESCO.

1. 5. 1. 1 Organizace UNESCO

UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization), v překladu Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu, byla založena krátce po druhé světové válce (listopad 1945) jako reakce na udržení světového míru

³⁹ Tamtéž.

⁴⁰ GALVASOVÁ, Iva; BINEK, JAN; HOLEČEK, Jan; CHABIČOVSKÁ, Michaela; SVOBODOVÁ, Hana. *Synergie ve venkovském prostoru - Aktéři a nástroje rozvoje venkova*. Brno: GaREP Publishing, 2009. 68 s. ISBN 978-80-904308-0-8.

právě prostřednictvím vzdělání, vědy a kultury. Sídlo organizace je v Paříži a v současnosti sdružuje 195 států.⁴¹

Spolupráce České republiky s UNESCO vychází z dokumentu Úmluva o ochraně světového dědictví (č.159/1991 Sb.), kterou byl založen Seznam světového dědictví.⁴² V současné době je na seznamu celosvětově 936 kulturních a přírodních památek. Do tohoto seznamu přispívá Česká republika dvanácti kulturními památkami. Na území Jihočeského kraje najdeme 2 památky zařazené na Seznam světového kulturního dědictví- historické jádro České Krumlova a vesnici Holašovice.

1. 5. 1. 2 Program Culture

V rámci Evropské unie se stal významným počinem program Culture Programme 2007-2013 zaměřující se na mezinárodní financování projektů v oblasti kultury. Jeho cílem je přispět k rozkvětu evropské kultury, společného kulturního dědictví a rozvíjet kulturní spolupráci mezi členskými státy. Současně dbá na národní a regionální identitu každého státu. Celkový rozpočet programu činí 400 mil. EUR, což mu umožňuje ročně financovat až 300 různých projektů.

Program má tři specifické cíle, které jsou naplňovány pomocí následujících dotačních linií:

- podpora kulturních projektů (víceleté a jednoleté projekty, laterální překlady, podpora festivalů)
- podpora organizací aktivně působících na evropské úrovni v oblasti kultury (vyslanci, sítě, platformy strukturovaného dialogu)
- podpora analýz, spolupráce, šíření informací mezi organizacemi zapojenými do kultury⁴³

Program je určen veřejným nebo soukromým právnickým osobám, jejichž hlavní činnost je zaměřena na oblast kultury. Žadatelé musí být registrováni v jedné

⁴¹ Mezinárodní dokumenty (UNESCO, ICOMOS). [online]. Národní památkový ústav. [cit. 7. března 2013]. Dostupné z: <http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/zakony-mezinarodni-dokumenty/mezinarodni-dokumenty/unesco/>

⁴² Spolupráce ministerstva kultury s UNESCO. [online]. Ministerstvo kultury. [cit. 10. března 2013]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/cz/zahranicni-vztahy/unesco/spoluprace-ministerstva-kultury-s-unesco-117400/>

⁴³ Přeloženo z angličtiny: Culture Programme 2007- 2013. [online]. European Commission. [cit. 10. března 2013]. Dostupné z: http://eacea.ec.europa.eu/culture/programme/about_culture_en.php

z členských zemí, která se programu účastní. Daný projekt nesmí vykazovat zisk. Česká republika je jeden z 27 EU členských států a 3 zemí EEA/EFTA, které se účastní tohoto programu.⁴⁴

1. 5. 2 Národní (státní) úroveň

Největší podíl finanční podpory na oblast kultury nepochází z přímých programů Evropské unie (např. program Culture), ale prostřednictvím spolupráce s orgány veřejné správy na základě financování projektů ze strukturálních fondů. Hlavními řídicími orgány jsou zde jednotlivá ministerstva. Pro rozvoj venkova je nejdůležitější činnost Ministerstva pro místní rozvoj ČR. Venkovským prostředím a kvalitou života obyvatel žijících na venkově se zabývá Ministerstvo zemědělství ČR, mluvíme-li o kultuře, je nezbytné zmínit roli Ministerstva kultury ČR. Na celostátní úrovni také působí mnohé nevládní organizace- Svaz měst a obcí České republiky a organizace Sdružení místních samospráv ČR.

1. 5. 2. 1 Ministerstvo pro místní rozvoj

Ministerstvo pro místní rozvoj je ústředním orgánem státní správy, jako oblasti působnosti byly stanoveny: regionální politika, politika bydlení, územní plánování, stavební řád, investiční politika, cestovní ruch a další. Ministerstvo poskytuje informační pomoc vyšším územně samosprávným celkům, městům a obcím. Důležitou roli hraje ve smyslu zapojování vyšších samosprávných územních celků do struktur Evropské unie. V rámci regionální politiky Evropské unie se zaměřuje na podporu harmonického rozvoje jednotlivých regionů České republiky. Jeho cílem je snižování meziregionálních rozdílů v České republice vůči celkovému průměru Evropské unie. Za tímto účelem čerpá finanční prostředky ze strukturálních fondů, které jsou poté přerozdělovány za pomoci jednotlivých operačních programů. Úkolem Ministerstva pro

⁴⁴ Přeloženo z angličtiny: Who can participate? [online]. European Commission. [cit. 10. března 2013]. Dostupné z: http://eacea.ec.europa.eu/culture/programme/who_participate_en.php

místní rozvoj je úspěšně koordinovat čerpání prostředků ze strukturálních fondů, nese za ně odpovědnost.⁴⁵

V právě probíhajícím programovém období mezi léty 2007-2013 bylo pro Českou republiku, jakož to chudšího státu, z evropských fondů vyčleněno 26,69 miliard EUR. Čerpání probíhá ze třech hlavních evropských fondů- Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu a Fondu soudružnosti (neboli Kohézní fond).⁴⁶ Pro obsah této práce je důležitý zejména Evropský fond pro regionální rozvoj, z něhož směřuje podpora na rozvoj obcí a měst.

1. 5. 2. 2 Ministerstvo zemědělství

Dalším ústředním orgánem státní správy je Ministerstvo zemědělství, jehož hlavní oblast působnosti, jak již vyplývá ze samotného názvu, je zemědělství. Dále je ústředním orgánem státní správy pro vodní hospodářství, potravinářský průmysl, pro správu lesů, myslivosti a rybářství, mimo výjimek stanovených pro každou oblast. Ministerstvo spolupracuje se Státním zemědělským intervenčním fondem, v rámci této spolupráce provádí opatření společných organizací trhů Evropské unie, přímé platby k podporám a spolupracuje na programech strukturální podpory a programech rozvoje venkova. Úkolem ministerstva je vymezit pomocí příslušných právních předpisů hranice, ve kterých se mohou naši podnikatelé pohybovat. Ministerstvo podporuje tzv. „Evropský model zemědělství“, přičemž vychází z programového prohlášení vlády, vládní zemědělské politiky ale i Společné zemědělské politiky EU.⁴⁷

Pro účely této práce je důležitá zejména spolupráce Ministerstva zemědělství na programovém dokumentu Program rozvoje venkova ČR na období 2007-2013. Finanční prostředky v rámci tohoto programu jsou čerpány z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD) a také částečně ze státního rozpočtu ČR. Realizace programu má přispět k dosažení cílů stanovených Národním strategickým plánem rozvoje venkova. Mezi jeho hlavní cíle patří vytvořit podmínky pro zlepšení konkurence schopnosti zemědělství, lesnictví a potravinářství, zlepšení stavu životního

⁴⁵ Ministerstvo. [online]. Ministerstvo pro místní rozvoj. [cit. 11. března 2013]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/ministerstvo>

⁴⁶ Strukturální fondy. [online]. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. [cit. 11. března 2013]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondech-EU>

⁴⁷ O ministerstvu. [online]. Ministerstvo zemědělství. [cit. 12. března 2013]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/>

prostředí a krajiny a konečně samotnému rozvoji venkova s důrazem na rozvoj podnikání, kvality života na venkově, tvorbu nových pracovních míst a snižování nezaměstnanosti.⁴⁸ Program je také zaměřen na ochranu a rozvoj kulturního dědictví venkova.

1. 5. 2. 3 Ministerstvo kultury

Dalším ústředním orgánem státní správy, které se podílí na kulturním rozvoji venkova, je Ministerstvo kultury. Oblasti působnosti jsou mnohé.

Mezi ty nejdůležitější patří:

- připravuje návrhy zákonů a jiných právních předpisů v oblasti kultury a spolupracuje s mezinárodními organizacemi
- je ústředním orgánem státní správy pro umění, kulturní památky, pro věci církví a náboženských společností, pro provádění autorského zákona atd.
- zřizuje státní fondy- Státní fond kultury ČR, Státní fond na podporu a rozvoj české kinematografie.
- poskytuje dotace a příspěvky směřující na umění, kul. aktivity a péči o kul. dědictví
- každoročně uděluje ceny a ocenění- Knihovna roku, Státní cena za literaturu atd.

Pod Ministerstvo kultury spadají také příspěvkové organizace - významné kulturní památky a hodnoty (Národní knihovna ČR, Národní muzeum, Národní filmový archiv atd.) Každoročně vyhlašuje výběrová dotační řízení na podporu projektů v oblasti kultury. Pro rok 2013 směřuje podpora vybraným projektům tradiční lidové kultury.

Také připravuje koncepce rozvoje kultury, pro aktuální období jsou to:

- Koncepce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu v České republice na léta 2011 – 2015 (snaha o uchování materiálních a nemateriálních projevů tradiční lidové kultury a o jejich rozvoj)
- Koncepce podpory a rozvoje české kinematografie a filmového průmyslu 2011 – 2016

⁴⁸ Program rozvoje venkova na programové období 2007 – 2013. [online]. Ministerstvo zemědělství. [cit. 12. března. 2013]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/61102/prv_zmeny_cerven2010_web.pdf

Koncepce památkové péče v České republice na léta 2011 – 2016 (analýza současného stavu, obnova kulturních památek)

- Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011-2015 včetně internetizace knihoven atd.⁴⁹

Koncepce schvaluje Vláda České republiky, ze které plyne pro ministra kultury mnoho povinností. Ministr kultury má za úkol seznámit s koncepcí hejtmany, primátory jednotlivých statutárních měst a také představitele Svazu měst a obcí ČR, zajistit zveřejnění tohoto usnesení, dohlížet na finanční prostředky, které na koncepci plynou a v neposlední řadě spolupracovat při realizaci koncepce s ostatními členy vlády, orgány státní správy atd. Hejtmanům, primátorům statutárních měst a starostům obcí je doporučeno se s koncepcí seznámit a využívat ji při zpracování vlastních dokumentů v péči o tradiční lidovou kulturu.⁵⁰

Mimořádný význam pro uchování tradiční lidové kultury, sehrává Ministerstvo kultury v udělování titulu „Nositelé tradice lidových řemesel.“ Tento titul „je veřejnou formou uznání a podpory těm, kdo se snaží zachovat znalosti a dovednosti nutné k provozování tradičních lidových řemesel.“⁵¹ Získání titulu slouží lidovým řemeslníkům jako možnost ucházet se o dotaci, která je využívána na prezentaci lidových řemesel, zachování ohrožených řemesel a podporu předávání znalostí a dovedností dalším generacím.

1. 5. 2. 3. 1 Státní kulturní politika na léta 2009-2014

Ministerstvo kultury zpracovává kulturní politiku. Dokument Státní kulturní politika na léta 2009-2014 navazuje na dokument Kulturní politiky, která byla přijata vládou v roce 2001. Oproti předešlému dokumentu, který se zaměřoval spíše na opatření spojená se vstupem České republiky do Evropské unie je tento dokument přehlednější – dokument je rozdělen na 4 hlavní cíle, jednotlivé úkoly a opatření obsahují, kdo za ně odpovídá a je přesně vymezen termín plnění.

⁴⁹ Koncepce a jiné ustavující dokumenty. [online]. Ministerstvo kultury. [cit. 12. března 2013]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/kulturni-dedictvi/regionalni-a-narodnostni-kultura/Koncepce-a-jine-ustavujici-dokumenty/default.htm>

⁵⁰ Koncepce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu v ČR na léta 2011 – 2015. [online]. Ministerstvo kultury. [cit. 13. března 2013]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/regionalni-a-narodnostni-kultura/koncepce-a-jine-ustavujici-dokumenty/koncepce-ucinnejsi-pece-o-tradicni-lidovou-kulturu-v-cr-na-leta-2011-az-2015-82426/>

⁵¹ Ministerstvo kultury udělilo titul Nositel tradice lidových řemesel. [online]. Ministerstvo kultury. [cit. 13. března 2013]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=1154>

- Cíl 1- Ekonomická a společenská dimenze- využití umění a kulturního bohatství.
- Cíl 2 Občanská dimenze- rozvoj osobnosti, role kultury v profesním a osobním růstu občanů
- Cíl 3- Role států, krajů a obcí při podpoře zachování a tvorby kulturních hodnot- poskytnou přímou i nepřímou podporu uchování kulturních hodnot
- Cíl 4- Role států při tvorbě pravidel- vytvářet příznivé prostředí pro kulturní aktivity.⁵²

Jednotlivé cíle se dělí na další opatření a některá z nich mají na rozvoj venkova přímý vliv. Zejména pak 5. opatření v 1. cíli: Systém využívání potenciálu nemovitých kulturních památek pro intenzivnější poskytování kulturních služeb a služeb pro cestovní ruch s vyšší přidanou hodnotou, 6. opatření ve 2. cíli: Posílení dobrovolnických aktivit při ochraně, propagaci a péči o kulturní dědictví, 2. opatření ve 3. cíli: Program na podporu uchování drobných památek v krajině, či 2. opatření ve 4. cíli: Péče o nemateriální kulturní dědictví.⁵³

1. 5. 2. 4 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) je ústředním orgánem státní správy pro předškolní a školní zařízení, základní, střední a vysoké školy, mládež, tělesnou výchovu, sport, turistiku, sportovní reprezentaci státu atd.⁵⁴ Pro účel této práce je však zejména podstatné, že MŠMT spravuje v oblasti strukturálních fondů EU operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost. Program obsahuje pět prioritních os: Počáteční vzdělávání (1. osa), Terciální vzdělávání, výzkum a vývoj (2. osa), Další vzdělávání (3. osa), Systémový rámec celoživotního vzdělávání (4. osa) a Technická pomoc (5. osa). Každá osa se pak dále člení na jednotlivé oblasti podpory. Program je spolufinancován z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu ČR.⁵⁵ V rámci tohoto programu mohou být řešeny problémy nedostatečného zájmu žáků

⁵² Státní kulturní politika České republiky 2009-2013. [online]. Ministerstvo kultury. [cit. 13. Března 2013]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/assets/kulturni-politika/kulturni-politika-fresh.pdf>

⁵³ Tamtéž.

⁵⁴ Ministerstvo [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. [cit. 15. Března 2013]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo>

⁵⁵ Operační program: Vzdělání pro konkurenceschopnost. [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Dostupné z: http://www.msmt.cz/file/19464_1_1/download/

základních škol o řemeslné obory, propagace a podpora konkrétních profesí, které chybí na trhu práce a můžou tak výraznou měrou přispět také k rozvoji venkovských oblastí.

1. 5. 2. 5 Ministerstvo životního prostředí

Posledním ústředním orgánem státní správy, který bych ve své práci ráda zmínila, je Ministerstvo životního prostředí (MŽP). Vliv Ministerstva životního prostředí na rozvoj venkova je dán hlavně tím, že se zabývá ochranou přírody a krajiny a mezi jeho kompetence patří *„posuzování vlivů činností a jejich důsledků na životní prostředí, včetně těch, které přesahují hranice státu“*⁵⁶ K nástrojům strategického plánování slouží Ministerstvu životního prostředí mezinárodní program Místní Agenda 21, který je zakotven v dokumentu OSN- Agenda 21. *„Místní agenda 21 je strategický a akční plán rozvoje obce či regionu, který zavádí principy udržitelného rozvoje do praxe.“*⁵⁷ To znamená, že tento program je utvářen také za účasti veřejnosti. Místní Agenda svými aktivitami může výrazně přispět na rozvoj venkova.

Mezi její aktivity spadají činnosti:

- obnova památek
- ožívování a zachovávání tradičních zvyklostí a řemesel
- kulturní a společenské akce, akce pro veřejnost (jarmarky, poutě, slavnosti)
- udržitelná turistika
- péče o krajinu
- programy pro školy zaměřené na otázky udržitelného rozvoje
- atd.⁵⁸

⁵⁶ Historie a poslání MŽP. [online]. Ministerstvo životního prostředí. [cit. 15. Března 2013]. Dostupné z: <http://www.mzp.cz/cz/ministerstvo>

⁵⁷ Místní agenda 21. [online]. Občanská společnost. [cit. 15. Března 2013]. Dostupné z: <http://obcan.ecn.cz/index.shtml?w=u&x=1923253>

⁵⁸ Tamtéž.

1. 5. 2. 6 Nestátní organizace

Na rozvoji venkova se podílí i některé nevládní neziskové organizace. Mezi něž patří Svaz měst a obcí ČR a Sdružení místních samospráv ČR.

1. 5. 2. 6. 1 Svaz měst a obcí České republiky

Na národní úrovni existuje další organizace, která svými činnostmi přispívá k rozvoji venkova, jedná se o Svaz měst a obcí České republiky.

Svaz je definován jako celostátní, dobrovolná, nepolitická a nevládní organizace, založená jako zájmové sdružení právnických osob. Jejimi řádnými členy jsou obce a města. Činnost svazu se odvíjí zejména od aktivity jejích představitelů (starostů, primátorů a členů zastupitelstev obcí a měst), kteří se nad rámec starostí o svoji obec věnují i obecným problémům samosprávy.⁵⁹

Mezi hlavní cíle svazu patří: obhajování společných zájmů a práv měst a obcí, podpora samosprávné demokracie, podílení se na přípravě zákonů a opatření, posilování ekonomické samostatnosti, vzdělávání zastupitelů a pracovníků místní samosprávy atd.⁶⁰ Spektrum činností je široké, pro tuto práci je nezbytné, že Svaz se zabývá rozvojem venkova, regionálním rozvojem, kulturou a školstvím a podílí se na pořádání různých akcí jako například Vesnice roku, Celostátní kongres starostů a primátorů obcí a měst ČR či Dnu malých obcí.

Konference Den malých obcí je tradičním setkáním starostů obcí s čelními představiteli státní správy a ministerstev nad aktuálními problémy malých obcí. V letošním roce byly projednávány problémy z oblasti financování, dopravní obslužnosti, dotační politiky a další. Konference je pořádána dvakrát ročně na dvou místech, v Praze a Vyškově.⁶¹

⁵⁹ Svaz měst a obcí ČR. [online]. [cit. 16. března 2013]. Dostupné z: <http://www.smocr.cz/cz/svaz-mest-a-obci-cr/kdo-jsme/default.aspx>

⁶⁰ Hlavní cíle. [online]. Svaz měst a obcí ČR. [cit. 16. března 2013]. Dostupné z: <http://www.smocr.cz/cz/svaz-mest-a-obci-cr/hlavni-cile/default.aspx>

⁶¹ Den malých obcí. [online]. [cit. 16. března 2013]. Dostupné z: <http://www.denmalychobci.cz/>

1. 5. 2. 6. 2 Sdružení místních samospráv ČR

Sdružení místních samospráv je další nevládní organizací s celostátní působností, která hájí zájmy svých členů (obcí a měst).⁶² Organizace vznikla v roce 2008 a hlavní příčinou jejího vzniku bylo úsilí o schválení novely zákona, jedná se o „zákon č. 243/2000 Sb., tzv. zákon o rozpočtovém určení daní, ve znění zákona č. 337/2007 Sb., který stanovuje základní principy přerozdělení sdílených daní směrem k obcím.“⁶³ Hlavním cílem sdružení je tedy bojovat proti diskriminaci menších měst a obcí ve smyslu rozpočtového určení daní.

Členem sdružení se mohou stát obce, městské obvody či části, které se sdružují do Komory samospráv a právnické osoby, které se sdružují do Komory organizací.⁶⁴

1. 5. 3 Krajská úroveň

Značnou úlohu v rozvoji venkova hraje také kraj. Kraj je podle ústavního č.347/1997 Sb. vyšší územní samosprávný celek. Kraj disponuje více finančními prostředky než samotná obec. Kraje „od roku 2004 disponují prostředky státního Programu obnovy venkova a s jejich využitím vytvářejí nové krajské programy obnovy venkova.“⁶⁵ Kraj se podílí na rozvoji venkova také zřizování veřejných vysokých škol. Co se vzdělávání na venkově týče, jsou obyvatelé venkova oproti obyvatelům měst znevýhodněni. Na venkově neexistuje dostatečná vzdělávací síť a obyvatelé venkova musí dojíždět za vzděláním do měst. Na krajské úrovni také působí mnoho zájmových organizací, jedná se o agrární komory (sdružující podnikatele v zemědělství, lesnictví a potravinářství). Na krajské úrovni pak poskytují informace různá krajská informační střediska. V neziskovém sektoru je to pak zejména Spolek pro obnovu venkova. K dalším neziskovým organizacím, které kraj zřizuje, pak patří „Evropské vzdělávací fórum pro rozvoj venkova, Svaz venkovské turistiky, Evropské centrum pro

⁶² Poslání SMS V ČR. [online]. Sdružení místních samospráv ČR. [cit. 16. března 2013]. Dostupné z: http://smscr.cz/cile_sdruzeni.php

⁶³ Financování. [online]. Ševětín. [cit. 16. března 2013]. Dostupné z: http://www.sevetin.cz/index.php?html_id=260&menu_id=2

⁶⁴ Stanovy. [online]. Sdružení místních samospráv ČR. [cit. 17. března 2013]. Dostupné z: http://smscr.cz/content/soubory/dokumenty/00396_110617_stanovy_sms_cr.pdf

⁶⁵ Aktéři rozvoje venkova. [online]. Metodická podpora regionálního rozvoje. [cit. 17. Března 2013]. Dostupné z: <http://www.regionalnirozvoj.cz/index.php/akteri-venkov.html>

ekoagroturistiku, Svaz marginálních oblastí, Svaz ekologických zemědělců, Škola obnovy venkova, Národní síť MAS ČR a další.“⁶⁶

1. 5. 3. 1 Spolek pro obnovu venkova

Spolek pro obnovu je občanské sdružení založená v roce 1993. Spolek působí na celém území České republiky a v každém kraji má své zastoupení. Cílem spolku je přispívat k rozvoji venkova, za tímto účelem podporuje kulturní, duchovní a společenské aktivity na venkově, zároveň motivuje jeho obyvatele, aby se podíleli na jeho dění. Účastní se také spolupráce se zahraničím, spolupracuje s Evropskou pracovní společností pro rozvoj venkova a obnovu vesnice. Mezi jeho nejdůležitější projekty zaměřené na obnovu venkova patří soutěž Vesnice roku, kterou pořádá společně se Svazem měst a obcí ČR a ministerstvy pro místní rozvoj, kultury, životní prostředí a zemědělství.⁶⁷

Cílem soutěže je „*snaha povzbudit obyvatele venkova k aktivní účasti na rozvoji svého domova, zveřejnit rozmanitost a pestrost uskutečňování programů obnovy vesnic a upozornit širokou veřejnost na význam venkova.*“⁶⁸ Z toho vyplývá, že soutěž není utkáním mezi jednotlivými obcemi. Posláním soutěže je spíše zapojení obyvatel venkova do společenského života, zvýšení jejich informovanosti o dění v obci a reprezentace obce.

Dalším významnými činnostmi spolku je záštita tzv. Školy obnovy venkova či Petice proti diskriminaci obyvatel venkova.

Petice proti diskriminaci obyvatel venkova poukazuje na nerovnoprávnost mezi malými obcemi a většími městy. Zejména pak vyzdvihuje současné problémy obcí jako neustálé přenášení větší zodpovědnosti na obce bez příslušné finanční podpory, poukazují na pojem „venkov“, který stále není legislativně ukotven a další problémy jako vyliďňování venkova, nízké pracovní uplatnění mladých a vzdělaných lidí, stárnutí obyvatel na venkově atd. V petici je požadována změna Zákona o rozpočtovém určení

⁶⁶ Tamtéž.

⁶⁷ Informace o SPOV. [online]. Spolek pro obnovu venkova. [cit. 17. března 2013]. Dostupné z: <http://www.spov.org/o-spolku-pro-obnovu-venkova.aspx>

⁶⁸ Soutěž. [online]Vesnice roku v programu obnovy venkova. [cit. 17. března 2013]. Dostupné z: <http://www.vesniceroku.cz/o-soutezi/soutez>

daní, tak aby nedocházelo k diskriminaci venkova a přijetí Zákona o venkově České republiky, tak aby byla nesena jasná odpovědnost za jeho rozvoj.⁶⁹

1. 5. 4 Lokální (regionální) úroveň

Hlavním činitelem na místní úrovni je obec, která ve své samostatné působnosti spolupracuje s krajem, na jehož území se nachází. Nevýhodou obcí je jejich územní rozdrobenost a velký počet převážně malých obcí na našem území. Proto se obce sdružují za účelem dosažení žádoucích cílů (získání finanční podpory, větší dostupnost informací) formou dobrovolných svazků obcí a místních akčních skupin.

Mezi základní nástroje regionální politiky patří dokument Strategie regionálního rozvoje ČR, pro aktuální období 2007- 2013, která je v kompetenci Ministerstva pro místní rozvoj. Dokument zajišťuje provázanost regionální politiky ČR s ostatními regionálními politikami ovlivňujícími rozvoj území včetně regionální politiky EU.⁷⁰ Pro lokální rozvoj obcí v oblasti kultury považuji za stěžejní dokument Podpora obnovy a rozvoje venkova. Příjemcem dotace, která plyne z tohoto programu, je totiž právě obec či svazky obcí.

Dotační program obsahuje následující dotační tituly:

- Podpora vítězů v soutěži Vesnice roku
- Podpora zapojení dětí a mládeže do komunitního života v obci
- Podpora spolupráce obcí na obnově a rozvoji venkova
- Podpora obnovy drobných sakrálních staveb v obci
- Podpora zapojení romské komunity do života obce a společnosti⁷¹

Samotná obec zřizuje místní školu a místní obecní úřad, tyto instituce se svým způsobem také podílí na rozvoji kultury v dané vesnici. Zejména pak škola může nabídnout široký výběr volnočasových aktivit se vztahem ke kultuře. Vedle těchto institucí jsou významnými iniciátory kulturního života lidé, kteří na venkově žijí.

⁶⁹ Petice proti diskriminaci obyvatel venkova. [online]. Spolek pro obnovu venkova. [cit. 17. března 2013]. Dostupné z: <http://www.spov.org/petice-proti-diskriminaci-obyvatel-venkova/default.aspx>

⁷⁰ Regionální politika. Podpora regionu a cestovního ruchu. [online]. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. [cit. 18. března 2013]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Regionalni-politika>

⁷¹ Podpora obnovy a rozvoje venkova. [online] Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. [cit. 18. března]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Regionalni-politika/Programy-Dotace/Podpora-rozvoje-regionu-v-roce-2012/Podpora-obnovy-a-rozvoje-venkova>

„Kulturní štafetu [...] vždy přenášejí lidé. Ti jsou hlavním rozvojovým potenciálem každé obce a jediným možným ochráncem kulturního dědictví.“⁷² Nejvýrazněji se pak na činnostech obce podílejí zejména starousedlíci, které k obci vážou nejenom historické kořeny či vlastnictví nemovitosti a zemědělské půdy, ale zejména jsou nositeli lidových tradic a zvyků.

⁷² ZEMÁNEK, Lukáš. *Lokální kultura v životě našeho venkova*. In: *Geografie na cestách poznání: Sborník příspěvků*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2003. 148 s. ISBN 80-865-6110-0.

1. 6 SWOT analýza venkova ČR

Tato analýza slouží ke stanovení a zhodnocení vnitřních (endogenních) a vnějších (exogenních) faktorů ovlivňujících rozvoj venkova České republiky. Analýzu vnitřního prostředí tvoří silné a slabé stránky venkovského prostoru. Analýza vnějšího prostředí se snaží identifikovat příležitosti a hrozby ve venkovských oblastech. Cílem této analýzy je identifikovat jevy, které mohou napomoci venkovským oblastem k jejich rozvoji a naopak upozornit na ty, které můžou jejich rozvoj zpomalit. Je nutné si uvědomit, že prostor českého venkova není homogenní, tato celková analýza nemůže tedy postihnout všechny regionální odlišnosti českého venkova. Přesto vykazuje mnoho společných rysů na základě, kterých můžeme tuto analýzu sestavit.

Silné stránky:

- dobré životní prostředí
- bohatství historického území
- obnovitelnost zdrojů
- tradice zemědělského školství
- vysoký podíl lesů
- dobrá kvalita potravin
- významný potenciál vodních nádrží
- systém certifikace ekologického zemědělství na evropské úrovni a podíl ekologického zemědělství, který je vyšší než průměr EU
- zvyšující se úloha nevládních organizací
- zvyky, tradice, v některých oblastech existence tradičních povolání
- atd.

Slabé stránky:

- nedostatečná místní koordinace rozvoje
- nízká konkurenceschopnost hospodářství venkova
- nedostatek pracovních příležitostí
- stárnutí obyvatel a odliv obyvatel v produktivním věku
- zastaralé vybavení zemědělských a lesnických podniků

- slabá dopravní síť a nízká kvalita infrastruktury
- nevyjasněné vlastnické vztahy k půdě
- špatný stav venkovských budov a památek
- nedostatek finančních prostředků
- nedostatečná osvěta o aktuálních požadavcích SZP a ochrany životního prostředí EU
- atd.

Příležitosti:

- turismus
- přeshraniční spolupráce pohraničních regionů
- možnost čerpání ze strukturálních fondů EU a EAFRD
- výhodná geografická poloha státu
- ekologické zemědělství
- možnost využití trhů v EU a třetích zemích
- podpora trvale udržitelného rozvoje v EU
- zájem společnosti o rozvoj venkova, ochranu krajiny (biopotraviny, zdravý životní styl)
- atd.

Hrozby:

- nedostatečná infrastruktura v oblasti sociálního kapitálu
- rušení venkovských škol
- nedostatek podnikatelských aktivit
- dovoz levnější zemědělské produkce
- odklon od tradiční průmyslové výroby a zemědělské činnosti
- pokračující zaostávání technické infrastruktury
- úpadek veřejné dopravy
- špatné porozumění problematice rozvoje venkova
- vytlidňování venkova (odliv mladých a vzdělaných lidí)

- špatně alokované investice (čerpání peněz z fondů EU na nepodstatné a nepřínosné projekty)
- malá mobilita pracovní síly
- nezájem obyvatel venkova o dění a rozvoj svého bydliště
- atd.⁷³

Tato SWOT analýza jak již bylo řečeno na samém začátku, neplatí pro celé území českého venkova. Rozdílnost je dána regionálními odlišnostmi. Přesto můžeme tvrdit, že místní kultura se může výraznou měrou podílet na rozvoji českého venkova. Podíváme-li se blíže na jednotlivé body, tak mezi silné stránky patří možnost využití potenciálu místní kultury- památek, kulturní krajiny, tradic, zvyků a tradičních povolání. Nesmíme opomínat, že v poslední době se na našem území rozvíjí také fenomén venkovské turistiky, která je s místní kulturou úzce spjata. Na kultuře může být založen rozvoj venkova.

⁷³ PĚLUCHA, Martin a kol. *Rozvoj venkova v programovém období 2007-2013 v kontextu reformy SZP EU*. Praha: IREAS, 2006. 50-51 s. ISBN: 8086684423.

2. CÍL A METODIKA

2. 1 Cíl

Hlavním cílem bakalářské práce je zmapování úlohy kultury v rozvoji venkovských oblastí. Dalším úkolem je osvětlení základních pojmů, které k venkovu a kultuře neodmyslitelně patří. Práce monitoruje vývoj českých venkovských oblastí od středověku do současnosti. Zabývá se současným vnímáním venkova a možnostmi jeho dalšího rozvoje. Práce se také zaměřuje na aktéry a nástroje, kteří mají na rozvoj kvality kulturního života vliv. Úloha kultury je zobrazena na praktickém příkladu Mikroregionu Zlatý vrch v Jihočeském kraji, okrese Písek.

2. 2 Hypotézy

Na území sledovaného regionu se stále dodržují zvyky a tradice. Obec propaguje významné hmotné a nehmotné památky.

Obyvatelé zkoumaného regionu se zajímají o tradiční lidová řemesla. Vzdělávání v oblasti řemesel je dostatečné.

2. 3 Metodika práce

Vlastnímu vypracování práce předcházelo studium odborné literatury. V práci bylo vycházeno z primárních a sekundárních zdrojů informací. Získáním potřebných informací byla následně vytvořena literární rešerše, která zahrnuje celou část teoretické práce. Dále byla posouzena úloha kultury v rozvoji venkovských oblastí na praktickém příkladu mikroregionu Zlatý vrch v okrese Písek. Ve vybraném mikroregionu byly provedeny dva průzkumy. První průzkum směřoval jednotlivým starostům všech sledovaných obcí v mikroregionu. Zjišťoval, zdali se v obcích dodržují zvyky a tradice a pokud obec má významnou památku, zdali ji dostatečně propaguje. Druhý průzkum byl proveden v jedné ze sledovaných obcí, v obci Ražice a směřoval samotným obyvatelům vesnice. Byl zaměřen na tradiční lidová řemesla. Získané informace byly zpracovány v praktické části práce.

3. PRAKTICKÁ ČÁST

3. 1 Úloha kultury ve vybraných obcích Jihočeského kraje

Praktická část práce zahrnuje analýzu a zhodnocení úlohy kultury na venkovském území Jihočeského kraje. V následujících kapitolách se zaměřím na stručnou charakteristiku Jihočeského kraje a okresu Písek. Dále stručně představím dotazované obce, kde jsem provedla dotazníková šetření. Rozsah zkoumaného území byl pro uchopitelnost a lepší zhodnocení zúžen jen na vybrané vesnice mikroregionu Zlatý vrch v okrese Písek.

3. 2 Jihočeský kraj

Území jihočeského kraje je známo pro svou nadměrnou koncentraci historicky cenných památek, kulturních aktivit a vyhlášených tradic. Životní prostředí je v kraji mimořádně zachovalé, a proto krajina a příroda patří mezi hlavní turistická lákadla. V kraji se nachází mnoho malebných vesnic, chráněných oblastí, hradů, klášterů a zámků. Co se kultury týče, město České Budějovice je místem s největší koncentrací kultury v kraji. Důležitá je i spolupráce kraje se dvěma zeměmi Evropské unie, tj. se Spolkovou republikou Německo, resp. krajem Dolní Bavorsko a se dvěma zeměmi Rakouské republiky, Horními a Dolními Rakousy. V rámci této spolupráce byly vytvořeny Euroregion Šumava/ Bayerischer Wald/Mühlviertel a Euroregion s názvem Silva Nortica.

Jihočeský kraj (do roku 2001 Budějovický kraj) je druhým největším krajem v České republice, co se velikosti týče a naopak krajem s nejmenší hustotou zalidnění. Administrativně je kraj rozdělen na 7 okresů: Českobudějovický, Českokrumlovský, Jindřichohradecký, Písecký, Prachatický, Strakonický a Tábořský, v nichž se celkem nachází 623 obcí. Největším městem v kraji s téměř 100 tisíci obyvateli jsou České Budějovice.⁷⁴

Kulturní aparát se soustřeďuje převážně v okresních městech. Nejznámější kulturní zařízení se nacházejí v Českých Budějovicích, tj. Jihočeské divadlo a Alšova jihočeská galerie a v Českém Krumlově tj. přírodní divadlo s otáčivým hledištěm.

⁷⁴ Jihočeský kraj. [online]. Krajský úřad. [cit. 18. března 2013]. Dostupné z: <http://www.jihocesky-kraj.cz/infomenu.asp?r=1>

V kraji se podle údajů z roku 2006 nachází 14 divadel, 82 muzeí a památníků, 55 stálých kin, 119 galerií a výstavních sálů a 650 veřejných knihoven. Jihočeský kraj má 7 městských památkových rezervací, těmi jsou historická centra měst České Budějovice, Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Prachatice, Slavonice, Tábor a Třeboň. V kraji se nachází celá řada historických památek, například hrad a zámek v Českém Krumlově, zámky Hluboká nad Vltavou, Orlík, Červená Lhota a hrady Zvíkov a Landštejn. Slavná je i jihočeská lidová architektura tzv. Selské Baroko. Náves v Holašovicích u Českých Budějovic je příkladem tohoto druhu architektury, která byla zařazena na seznam chráněných památek UNESCO. Na území kraje se nachází mnoho chráněných krajinných oblastí, jako Národní park Šumava, Třeboňsko a Blanský les. Chráněná území zabírají téměř 20 procent kraje.⁷⁵

Problémem venkovských oblastí Jihočeského kraje je jeho nízká trvalá obyvatelnost. Venkov plní funkci spíše rekreační. Díky jeho výhodné poloze, zachovalé krajině a přírodě se zde nachází mnoho chat a chalup. Pro residenty, kteří na venkově žijí pak plní spíše sídelní funkci. Je to dáno tím, že za prací, vzděláním, kulturou, sociálními a zdravotními službami je mnoho jeho obyvatel nuceno dojíždět. Ani stav infrastruktury a dopravní obslužnosti mezi městem a venkovem není upokojivý. Mnoho vlakových a autobusových spojů se díky nízké využitelnosti ruší a stav silnic bývá často bídny.

Jihočeskou krajinu tvoří tisíce drobných kulturních památek, které bývají často ve špatném stavu. Jedná se zejména o sakrální architekturu (boží muka, kapličky, kaple, kříže). Památky chátrají z důvodu nedostatku finančních prostředků malých obcí a řídké osídlených oblastí, kde se často nachází.

Jihočeský kraj nedisponuje velkým surovinovým bohatstvím, naopak jeho potenciál spočívá v jeho území pokrytým rozsáhlými lesy, tisíci rybníky, umělými vodními plochami a velkým počtem kulturních památek. Díky velkému zájmu domácích a zahraničních turistů o Jihočeský kraj (v létě oblast Lipna, jihočeských rybníků, Šumavy- v zimě lyžařské areály Lipno, Zadov) doufají malé i velké obce, že cestovní ruch napomůže k rozvoji i jejich regionu. Největší potenciál má cestovní ruch ve formě cykloturistiky, vodní a pěší turistiky, venkovské turistiky (rybolov, jízda na koni, myslivost) a poznávací turistiky (historické památky, kulturní zajímavosti, tradice). Neméně důležitá kapitola jihočeské kultury jsou duchovní tradice- folklor,

⁷⁵ Charakteristika kraje. [online]. Český statistický úřad. [cit. 19. března. 2013]. Dostupné z: http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/charakteristika_kraje

lidové zvyky a obyčeje či pěvecké a taneční projevy s typem dudácké muziky. Mezi nejslavnější dochované zvyky typické právě pro Jihočeský kraj patří jarní vynášení smrtky, zvyky májové, církevní slavnosti Božího Těla, rodinné obyčeje včetně pečení tradičního pečiva ke svatbám a narození.

Co se týče investice kraje do kultury, schválený rozpočet pro rok 2013 počítá s podporou obnovy památek ve výši 20 milionů korun. Z této částky putuje 14,3 milionů korun na nemovité kulturní památky, 3 miliony na obnovu památkově chráněných staveb, 700 tisíc korun na před projekční přípravy obnovy památek, milion korun na obnovu movitého kulturního dědictví a milion na obnovu drobné sakrální architektury.⁷⁶

3. 3 Okres Písek

Oblast Jihočeského kraje je příliš rozsáhlá, proto jsem se v práci rozhodla věnovat okresu Písek, který se v kraji nachází. Okres Písek (v současných hranicích) vznikl v roce 1960 podle zákona č.36/1960 Sb., o územním členění státu. Po roce 2003 se okresy používají spíše jako statistické jednoty, v rámci Evropské unie jsou zařazeny do úrovně LAU 1. V rámci tohoto členění je nejvíce dostupných informací o okresu spíše v číslech.

Rozloha okresu je 1 127 km² z toho pouze 7% plochy tvoří zastavěné území, zbytek zaujímá zemědělská a lesní půda. V okrese žije podle aktuálních údajů 70 tisíc obyvatel. Okresním městem s téměř 30 tisíc obyvateli je Písek. Na území okresu se nachází 75 obcí a 5 měst.⁷⁷

Pro okres Písek obecně platí to co pro celý Jihočeský kraj. Je to zdravý pohostinný turistický region se zachovalou přírodou a krajinou. Atraktivitu celého regionu zvyšuje Orlická přehrada se zámekem Orlík a hradem Zvíkov, kulturně proslulé město Písek s nejstarším dochovaným mostem v Česku, město Protivín se starým schwarzenberským pivovarem, státní přírodní rezervace Řežabinec v blízkosti Ražic, obec Albrechtice nad Vltavou s prastarým kostelem a unikátním hřbitovem, areál

⁷⁶ Podnikatelské prostředí. Jihočeský kraj. [online]. CzechTrade. [cit. 20. března 2013]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/jihocesky-kraj-letos-podpori-obnovu-pamatek-granty-ve-vysi-20-miliony-korun-28152.html>

⁷⁷ Charakteristika okresu Písek. [online]. Český statistický úřad. [cit. 20. března 2013]. Dostupné z: http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/charakteristika_okresu_pi

středověkých tvrzí v Kestřanech a mnoho dalších památek.⁷⁸ V souvislosti s lidovým uměním nelze opomenout tradiční ulicové zástavby a selské statky s typickými prvky selského baroka, které se nacházejí napříč celým okresem.

I v okrese Písek platí, že obyvatelé venkova jsou nuceni více méně dojíždět do měst. S tím je spojený problém nízké dopravní, zejména autobusové obslužnosti. „Autobusové spojení bylo dříve zajišťováno do všech obcí a většiny osad. V důsledku nízké rentability se autobusové linky postupně redukuje.“⁷⁹

Kulturní vyžití v okrese je nejvíce soustředěno do jeho okresního města. Zde se každoročně konají vyhlášené Písecké slavnosti, soutěž rýžování zlata na řece Otavě, řada festivalů (Mezinárodní festival studentských filmů, Mezinárodní folklórní festival), přehlídky malých divadelních scén Šrámkovo divadlo.⁸⁰

3. 4 Dobrovolný svazek obcí Zlatý vrch

Mikroregion byl založen v roce 2004 za účelem zajistit alternativní zdroj vytápění, a to biomasou, pro jeho obyvatele. Svazek sdružuje celkem 7 obcí (Ražice, Drahonice, Skály, Heřmaň, Dobev, Kestřany, Putim) s cca 3000 obyvateli. Region disponuje značným přírodním potenciálem. Nejvyšší horou území s výškou 461 metrů je Zlatá hora. Krajina je celkově bohatá na vodní toky a rybníky. Chlubit se může několika naučnými stesky, trasy pro cyklisty a turistickými zajímavostmi.

Současnými tendencí mikroregionu je směřovat jeho další rozvoj pomocí zlepšování kvality životního prostředí a života obyvatel v obcích investicemi do infrastruktury, občanské vybavenosti a zapojení mládeže a seniorů do života v obci.⁸¹

Od začátku založení svazku bylo na grantech a dotacích získáno pro svazek cca 30 milionů korun. Zatím nejznámější propagací mikroregionu byl projekt „Rok na zlatém vrchu“, který se sériemi akcí (rýžování zlata v Kestřanech, Putování po stopách Dobrého vojáka Šejka atd.) snažil vyzdvihnout krásu mikroregionu.

⁷⁸ Charakteristika okresu Písek. [online]. Český statistický úřad. [cit. 20. března 2013]. Dostupné z: http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/charakteristika_okresu_pi

⁷⁹ Tamtéž.

⁸⁰ Tamtéž.

⁸¹ Dobrovolný svazek obcí zlatý vrch. [online]. [cit. 20. března 2013]. Dostupné z: <http://www.dsozlatyvrch.cz/index.php?stranka=osvazku>

3. 5. Stručné představení dotazovaných obcí

V následující podkapitole stručně představím dotazované obce, které reagovali na mnou zasláný dotazník. Jedná se zejména o základní informace o obci, její rozdělení, pokud se skládá z dalších částí obcí, občanskou vybavenost obce a způsob jakým se daná obec staví ke kultuře (prostředky, které z rozpočtu putovaly na kulturu).

Obec **Ražice** má 391 obyvatel (údaj k 31. 12. 2011).⁸² Nachází se cca. 9 kilometrů jihozápadně od města Písek. Nachází se ve správním obvodu obce s rozšířenou působností a obce s pověřeným obecním úřadem Písek. Části obce tvoří osady Štětice a Humňany. V roce 2007 byla obec Ražice oceněna titulem Jihočeská vesnice roku. Ve vesnici a jejím blízkém okolí můžeme najít několik památek kulturního i přírodního dědictví. K občanské vybavenosti v obci patří knihovna, poštovní úřad a obecní sál. V obci není škola.⁸³ Z rozpočtu obce z roku 2011 bylo na kulturu a ochranu památek a péči o kulturní dědictví vyčleněno cca. 400 tis. Kč, což představuje 4, 5 % z celkových investic obce. Do samotné ochrany a péči o kulturní dědictví putovalo cca. 200 tis. Kč, což je nejvíce od roku 2000.⁸⁴

Obec **Drahonice** má 339 obyvatel (údaj k 1. 1. 2011). Spadá pod okres Strakonice a leží zhruba v polovině vzdálenosti mezi Strakonice a Vodňany. Skládá se ze dvou místních částí obcí- Drahonice a Albrechtice. Příslušnou obcí s rozšířenou působností i s pověřeným obecním úřadem je město Vodňany. I tato obec, podobně jako Ražice, získala titul v soutěži Vesnice roku Jihočeského kraje. Obec je bohatá na nemovité kulturní památky, nachází se jich zde celkem deset. Rozpočet obce na rok 2013 plánuje dát na oblast kultury 166 tis. Kč (144 tis. Kč na opravu kapličky na návsi a 22 tis. Kč na opravu křížku v Albrechticích) a 44 tis. Kč na ostatní záležitosti v oblasti kultury (nákup materiálu na různé kulturní akce- Mikuláš, Masopust). Na návsi v Drahonicích najdeme kapli Navštívení Panny Marie, před kaplí stojí krucifix. Ze 14. století zde stojí zámeček, na který navazuje tvrz. Velmi pěknou ukázkou lidového stavitelství dokládají celkem čtyři typicky venkovské usedlosti ve stylu baroka,

⁸² Obec Ražice. [online]. Regionální informační servis. [cit. 20. března 2013]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/obce/detail?zuj=549827&zsj=139998>

⁸³ Obec Ražice. [online]. Obecní úřad. [cit. 21. března 2013]. Dostupné z: <http://www.razice.cz/obecni-urad/zakladni-informace/>

⁸⁴ Ražice. [online]. Rozpočet obce. [cit. 21. března 2013]. Dostupné z: <http://www.rozpocetobce.cz/seznam-obci/549827-razice#rok>

rozmístěné po celé vesnici. Za zmínku stojí socha sv. Václava před obecním úřadem.⁸⁵ V minulých letech obec spíše investovala do oprav a udržování nemovitého majetku v obci.

Obec **Skály** se nachází cca. 5 km severozápadně od Protivína v okrese Písek. V obci trvale žije 270 obyvatel a jejími součástmi jsou Budičovice, Dvorce a osada Božovice. Příslušná obec s rozšířenou působností, pod kterou Skály spadají, je město Písek. Obec s pověřeným obecním úřadem je Protivín. Kulturní a turistickou zajímavostí je osada Budičovice, která je vedena jako vesnická památková zóna, díky uzavřenému komplexu staveb ve stylu selského baroka a návesní kapličky. Z občanské vybavenosti slouží v obci místní knihovna a obecní úřad. V obci není škola.⁸⁶ Rozpočet obce pro tento ani minulé roky se mi bohužel nepodařilo sehnat, nicméně starostka obce, pí. Poláčková jej odhaduje na 3 mil. Kč.

Heřmaň, je obec s 249 obyvateli. Nachází se asi 6 km severozápadně od Protivína, v okrese Písek. Město Písek je pro Heřmaň obcí s rozšířenou působností a obcí s pověřeným obecním úřadem. Hlavní dominantou obce je kostel sv. Jiljí. Z rozpočtu obce na rok 2013 v celkové částce 1 600 000 Kč obec počítá s výdaji na ochranu kulturních památek v částce 10 tis. Kč, knihovnické služby v částce 15. tis Kč a na ostatní záležitosti kultury v částce 9. tis. Kč. (vítání občánků, jubilea).⁸⁷

Obec **Dobev** leží 8 km od Písku směrem na Strakonice. Patří k ní osady Malé a Velké Nepodřice, Oldřichov. V obci včetně jejích osad trvale žije 818 obyvatel (údaj k 8. 2. 2012). Příslušnou obcí s rozšířenou působností je město Písek, to je zároveň obcí s pověřeným obecním úřadem. V obci se nachází mateřská škola, knihovna, sportovní zařízení (fotbalové hřiště) a obecní sál. V rozpočtu obce, v celkové výši 8.5 mil. Kč, se pro rok 2013 počítá s výdaji na oblast kultury v částce 130 tis. Kč (30 tis. knihovna, 100 tis. oprava kapličky ve V. Nepodřicích).⁸⁸

Jihočeská víska **Putim** leží 6 km jihozápadně od okresního města Písek. Příslušnou obcí s rozšířenou působností je rovněž okresní město Písek. Obec má 443

⁸⁵ Drahonice. Oficiální internetové stránky obce Drahonice. [online]. Obecní úřad. [cit. 21. března 2013]. Dostupné z: <http://www.drahonice.cz/index.php>

⁸⁶ Obec Skály. Základní informace. [online]. Obecní úřad. [cit. 21. března 2013]. Dostupné z: <http://www.skaly.net/index.php>

⁸⁷ Obec Heřmaň. Základní informace. [online] Obecní úřad Heřmaň. [cit. 21. března 2013]. Dostupné z: <http://www.obecherman.cz/>

⁸⁸ Obec Dobev. O celé obci. [online]. Obecní úřad Dobev. [cit. 21. března 2013]. Dostupné z: <http://www.obecdobev.cz/o-cele-obci/ds-4337/p1=2127>

obyvatel. V obci se nachází památkově chráněný most přes řeku Blanici z roku 1864.⁸⁹ Rozpočet obce pro letošní rok počítá s výdaji: 21 tis. Kč na knihovnu, 4 tis. Kč na kroniku, 12 tis. Kč na obnovu památek, 10 tis. Kč na využití volného času- skauti a 86 tis. Kč na zájmovou činnost v kultuře. Celkově půjde na oblast kultury 133 tis. Kč z celkového rozpočtu ve výši 5 mil. Kč.⁹⁰ Za zmínku stojí, že Putim se proslavila zejména díky románu J. Haška- O dobrém vojáku Švejkovi a lidové písni- Když sem já šel tou Putimskou branou.

Kestřany jsou již větší obcí, k 1. 1. 2012 měli 696 obyvatel. Vesnice spadá do okresu Písek, leží 7 km jihozápadně od Písku. Příslušnou obcí s rozšířenou působností je rovněž okresní město Písek. Kestřany se dělí na tři části, a to Kestřany, Lhota u Kestřan a Zátaví. V obci se rozkládá unikátní komplex gotických tvrzí, a to přímo uprostřed obce.⁹¹ Rozpočet obce na rok 2011 vyčlenil na záležitosti kultury 110 tis. Kč, z toho 10 tis. Kč na místní knihovnu. Výdaje na kulturu tedy tvořily zhruba 1,4 %. Výdaje v letech 2008 a 2009 byly obdobné.⁹²

⁸⁹ Putim. [online] Informační systém cestovního ruchu Písecka. [cit. 21. března 2013]. Dostupné z: <http://www.icpisek.cz/docs/cz/atr30.xml>

⁹⁰ Návrh rozpočtu obce Putim na rok 2013. [online]. Obecní úřad. [cit. 21. března 2013]. Dostupné z: <http://www.putim.cz/edituj/deska/soubory/ur121130b.pdf>

⁹¹ Obec Kestřany. [online]. Regionální informační servis. [cit. 22. března 2013]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/obce/detail?zuj=549487>

⁹² Rozpočty. [online] Obec Kestřany. [cit. 22. Března 2013] Dostupné z: <http://www.kestrany-pisecko.cz/8-2-rozpocet/ds-3921/p1=3349>

Tabulka 1: Souhrn informací o obcích⁹³

Název obce	Počet obyvatel	Obec s rozšířenou působností	Finance na kulturu z rozpočtu (v tis. Kč)	Počet významných památek	Poznámky
RAŽICE	391	Písek	400	3	Jihočeská vesnice roku 2007; Národní přírodní památka Řežabinec
DRAHONICE	339	Vodňany	206	3	2. Vesnice Jihočeského kraje roku 2011; Venkovské usedlosti ve stylu selského baroka
SKÁLY	270	Písek	0	1	Vesnická památková zóna; Bílá stuha za práci s mládeží v soutěži Vesnice roku 2002
HEŘMAŇ	249	Písek	0	1	Kostel sv. Jiljí
DOBEV	818	Písek	130	1	Středověký kostel sv. Brikcí
PUTIM	443	Písek	133	2	Památkově chráněný kamenný most; dominanta obce- kostel sv. Vavřince
KESTŘANY	696	Písek	110	3	Výjimečná dvěma zachovalými tvrzemi

⁹³ Tabulka vychází z dat dosažených v kapitole 3. 3. 2, (citace v poznámkách pod čarou č. 83- 97)

3. 6 Výsledky a diskuze

V rámci výzkumu jsem oslovila obce mikroregionu Zlatý vrch. Dobrovolný svazek obcí Zlatý vrch se nachází v jižní části okresu Písek. Informace mi poskytlo všech 7 obcí, které se v mikroregionu nachází, zejména pak starostové jednotlivých obcí. Starostům obcí směřovaly otázky zaměřené na dodržování zvyků a tradic v obci a významné památky, které se v obci nachází.

Dále jsem provedla dotazníkové šetření v obci Ražice. Otázky směřovaly samotným obyvatelům vesnice. Zde byl dotazník zaměřen na tradiční lidová řemesla-povědomí obyvatel a současný stav v oblasti vzdělávání. Na dotazník odpovědělo 178 obyvatel, různého věku, pohlaví a vzdělání. Průzkum se konal ve dnech 11. 3. 2013- 15. 3. 2013. Výsledky výzkumu jsou zaneseny do tabulek, které jsou součástí příloh.

3. 6. 1 Tradiční kulturní a jiné akce, dodržování zvyků a tradic

První otázka v dotazníku, který směřoval starostům jednotlivých obcí, zjišťovala, jakým způsobem dotazovaná obec vnímá kulturu. Všechny odpovědi, které přišly, se shodly, že obec kulturu vnímá pozitivně a je důležitým faktorem rozvoje obce. Starosta obce Ražice navíc dodal, že kulturu v obci vnímá zejména ve smyslu pořádání kulturních akcí a tento směr chce dále rozvíjet. Každá z dotazovaných obcí si je vědoma důležitosti kulturních a společenských akcí. Ve většině z nich se nějakým způsobem oslavují Vánoce, Velikonoce a prvomájové oslavy.

Starosta obce **Ražice**, považuje pořádání kulturních akcí za silný stmelující prvek: *„všechny kulturní akce jednoznačně stmelují obyvatele vesnice a pomáhají zachovávat tradice a zvyky. Považuji je za důležité už z důvodu, že zvyšují atraktivitu našeho regionu.“* Nejvyhlášenější kulturní akcí v Ražicích je Ražický pražec, který se letos bude konat už po 29. Jedná se o festival trampské, folk a country hudby pořádané každoročně v přírodním ražickém amfiteátru. Za zmínku stojí, že akce: *je součástí projektu Dobrovolného svazku obcí „Zlatý vrch“ na podporu cestovního ruchu spolufinancované z EU v rámci Regionálního operačního programu NUTS II Jihozápad.* ⁹⁴ O veškeré kulturní akce v Ražicích se stará Občanské sdružení Osvětová

⁹⁴ Kalendář akcí. Ražický pražec. [online]. Jižní Čechy. [cit. 22. Března 2013]. Dostupné z: <http://jiznicechy.cz/cs-CZ/kalendar-akci,2115.html>

beseda. Na rok 2013 je naplánováno kolem 40 kulturních akcí. Nejvyšší návštěvnost v současné době registruje, znovu v roce 2004 obnovené, ochotnické divadlo (Ražický hravý spolek). Směle můžeme tvrdit, že nejvíce akcí se pořádá právě v Ražicích, kromě již zmiňovaných jsou to také: akce spojené s otevíráním a zavíráním studánek, mikulášská nadílka, dětský den, pivní slavnosti, Permonické slavnosti, maškarní bály, hasičské plesy, vzdělávací besedy atd. V Ražicích se stále ještě dodržují některé tradice a zvyky, např., se staví májka a pálí se čarodějnice. O Velikonocích se zde můžeme setkat ještě se zvykem velikonočního řehání a pomlázky. Tento zvyk každoročně ustupuje, z důvodu klesajícího počtu dětí.

Obec **Drahonice** nabízí také bohatý kulturní program. O kulturní dění v obci se stará tzv. kulturní komise. Kromě již výše zmíněného pořádá komise pravidelné tematické večery- čtení z místní kroniky, masopustní zábavu či pořádá sportovní utkání. Hodně akcí je zaměřeno pro děti- lampionový průvod (loučení se školou), oslava konce prázdnin a dětský maškarní bál.

Ve vesnici **Skály** je kulturní program obdobný. Pořádají se pravidelné plesy, slaví se Den žen, Den dětí, slaví se Vánoce- slavnostní nasvícení vánočního stroměčku, mikulášská nadílka, vánoční zpívání. Navíc se ve Skalách konají řemeslné a farmářské trhy a výjimečný je i festival Draci ve Skalách. V obci se dodržuje Masopust.

Z obce **Heřmaň** přišla jen stručná odpověď, a to že obec kulturní akce pořádá. Z internetových stránek lze zjistit, že v roce 2009 bylo naplánováno šest akcí. Obec pořádala maškarní ples, posvícení, slavila Den žen a Den dětí, zorganizovala Velikonoční pochod a první neděli v září byla v obci pout'.⁹⁵

V **Dobeví** je na každý měsíc v roce naplánována minimálně jedna kulturní akce. Nejzajímavější je program o Vánocích. Ten začíná v Dobeví rozsvícením vánočního stroměčku, koná se mikulášská besídka, třetím rokem je k vidění živý betlém s jarmarkem, zpívá se u stroměčku, obec pořádá silvestrovský výšlap na Kamýk.

V **Putimi** se do dnešní doby dochovalo památek opravdu poskromnu. A to nejenom památek stavebních, ale zejména řemeslných a obyčejových. Starosta obce vyzdvihl pouze akci „Švejkovy slavnosti - Po stopách dobrého vojáka Švejka,“ Akce zviditelňuje zejména četné cyklotrasy a turistické trasy, které vedou z Písku okolo řeky Otavy do Putimi.

⁹⁵ Heřmaň. [online] Informační systém cestovního ruchu Písecka. Dostupné z: <http://www.icpisek.cz/docs/cz/kmo6.xml>

Naproti tomu obec **Kestřany** může nabídnout opravdu bohatý kulturní program na celý rok. Nejznámější je tradiční soutěž Rýžovní zlata na řece Otavě, která se každoročně v Kestřanech koná a těší se velké oblibě. I zde se o kulturní dění stará kulturní komise.

DIZKUZE

Většina akcí se v obcích shoduje (masopust, pálení čarodějnic, stavění máje, plesy, poutové radovánky, vánoční oslavy). Nejvíce zvyklostí se vyskytuje během Vánoc a Velikonoc, jakožto tradičních křesťanských svátků. Pohlédneme-li na tradiční zvyky, obřady a obyčeje, které ještě před pouhým stoletím venkov ovládaly, nenajdeme jich mnoho. Do dnešní doby se dochovaly pouhé zbytečky a většina zvyklostí se dodržuje spíše uměle. Zvyk, který se v hojné míře dochoval do současnosti, je tzv. Velikonoční klapání. Jde o zvyk o Svatém týdnu o Velikonocích, kdy se nesmělo rušit ticho zvoněním. Zvyk je záležitostí klukovské populace dané vesnice a je stále dodržovaný v Ražicích, Skalách a Kestřanech. Tato tradice je stále živá a to bez přispění vnějších organizátorů. Některé zvyky ovšem zanikly úplně. Jedná se zejména o jarní zvyky - obchůzka dívek se smrtkou na Smrtnou neděli a letní zvyky – slavnost Božího těla či tzv. dožínky. Pro podzim, zejména v Putimi, Drahonicích a Kestřanech jsou charakteristické výlovy rybníků. Tyto akce doprovázejí různé radovánky i kulturní akce.

Zajímavé je, že většinou převažují akce zaměřené zejména pro děti (lampionové průvody, mikulášské besídky, karnevaly). I když dětí na vesnicích ubývá, je to dáno podle mého názoru zejména tím, že maminky s dětmi bývají nejaktivnější skupinou a samy se na utváření akcí podílejí. Pozadu za nimi nezůstávají dospělí (zejména muži), ti se na společenském dění v obci podílejí zejména utvářením tradičních spolků a sdružení (dobrovolní hasiči, Sokol, rybáři), nejméně jeden spolek najdeme v každé z dotazovaných obcí. Přesto nejvýznamnějším organizátorem je obec samotná. Z dotazníku vyplynulo, že každá obec (obecní úřad, starosta) se podílí nejméně na dvou třetinách všech pořádaných akcí v obci. Problematikou aktivity či případné pasivity místních se zabývala další otázka z dotazníku. Problém pasivity místních obyvatel vidí obec Heřmaň jako svoji největší hrozbu. Starosta obce Heřmaň uvedl: „je zde hodně starousedlíků, kteří chtějí žít v poklidu.“ Naopak starosta obce Kestřany vnímá vztah místních lidí k obci jako dobrý. K problému se vyjádřil slovy: „lidé mají zájem společně řešit problémy.“ Ostatní obce se shodly spíše na aktivním obyvatelstvu. Z průzkumu

vyplývalo, že stanovená hypotéza č. 1 byla potvrzena. Ve sledovaném území stále najdeme zvyky a tradice, které se dodržují.

3. 6. 2 Nejvýznamnější památky v obcích- propagace

Dvě otázky z dotazníku byly zaměřeny na nejvýznamnější památky v obci a jejich propagaci. Obce jsou všeobecně bohaté na kulturní památky. Každá z dotazovaných obcí má nejméně jednu památku. Všechny obce své památky propagují.

Starosta obce **Ražice** uvedl, že za nejdůležitější považuje ptačí rezervaci Národní přírodní rezervaci Řežabinec a Řežabinecké tůně, která se nachází v blízkém okolí vesnice. Jako důvod uvedl, že památka má význam z hlediska atraktivity turistické destinace. Na internetových stránkách obce se lze dočíst o dalších památkách v obci. Najít zde můžeme kapličku – Nanebevzetí Panny Marie z r. 1822, poutní místo a památník Jana Žižky z Trocnova u Sudoměře, přírodní amfiteátr- konají se zde mnohé kulturní akce např. Ražický pražec, jízďárna a koňská stáj Štětice.⁹⁶ Žádná z těchto památek nepřispívá finančními prostředky do rozpočtu obce. Do obecního rozpočtu přispívají pouze akce pořádané v místním amfiteátru, který je ale otevřen pouze během letní sezony. Obec propaguje zejména kulturní akce zde po celé léto pořádané.

Z Drahonic přišla rozsáhlejší odpověď. Památek má obec celkem 9, které jsou všechny zapsané v Ústředním seznamu památek ČR. Nejstarší dochovanou stavbou v obci je kamenná věž s pozůstatky hradeb, která byla původně součástí tvrze pánů z Drahonic. Do současné doby se tvrz nedochovala. Starosta obce zmínil, že mnoho památek v obci se podařilo v minulých letech opravit, a to zejména pomocí dotací z Programu obnovy venkova- oprava sochy sv. Václava, kapličky sv. Vavřince, Krucifixu na návsi, obnova místní mateřské školy a obecního úřadu. Žádná z těchto památek nepřispívá do obecního rozpočtu, i přesto se je obec snaží propagovat na svých webových stránkách.

Obec Skály zmínila jako nejstarší památku v místním okolí tvrz Božejovice. V současné době je tvrz v soukromém vlastnictví, veřejnosti nepřístupná a zarostlá vegetací, takže pro obec není žádným přínosem. Naopak starostka obce vyzdvihla hodnotný, zachovalý komplex staveb lidové architektury v Budičovicích, které jsou

⁹⁶ Ražice. [online]. Informační systém cestovního ruchu Písecka. Dostupné z: <http://www.icpisek.cz/docs/cz/kmo65.xml>

vedeny jako památková zóna. Z důvodu velké zajímavosti památek se je obec snaží propagovat a přilákat tak do své obce co nejvíce turistů.

V **Heřmani** se nachází jedna významná sakrální památka kostel sv. Jiljí z 13. století, který se nachází uprostřed poměrně rozlehlé návsi. Z roku 1920 pak zde můžeme ještě nalézt kamenný pomník k uctění obětem první světové války.⁹⁷ Starosta obce podotknul, že obec památky propaguje.

Nejvíce ze všech dotazovaných obcí propaguje své památky obec **Dobev** prostřednictvím informačního, kulturního a turistického infocentra. Infocentrum bylo postaveno v roce 2006 v rámci projektu „Moderní komunikační systém mikroregionu.“ Na realizaci projektu se podílela jak samotná obec, tak Evropská unie.⁹⁸ Dominantou obce podle starosty je kostel sv. Bričí z konce 14. století. Starosta obce napsal, že obec památky propaguje, ale nejvíce láká turisty na přírodní bohatství v okolí obce.

V jejím okolí se nachází uprostřed lesů a rybníka Stašov přírodní tábořiště Stašov. Obec tento pozemek pronajímá, do obecního rozpočtu tak putují finanční prostředky. Tábořištěm prochází mnoho turistických a cyklistických stezek. Asi nejznámější je stezka po červené značce, kterou dojdete na k rozhledně Velký Kamýk blízko Velkých Nepodřic.⁹⁹

V **Putimi** se nachází kostel sv. Vavřince. U kostela leží hřbitov, kde najdeme hroby putimského faráře J. Baara a sedláka J. Cimbury. Za zmínku stojí dva historické mosty v obci přes řeku Blanici- Kamenný most z roku 1862 a Železný most z roku 1884.¹⁰⁰

Památky obec propaguje. Obec protíná mnoho zajímavých cyklotras do širokého okolí. Starosta obce podotknul, že spoléhá zejména na cyklotrasy, které přispívají k návštěvám turistů v obci.

Obec **Kestřany** je na památky bohatá, nacházejí se zde dvě gotické tvrze ze 14. století, raně barokní zámek ze 17. století, původně raně gotický kostel sv. Kateřiny, kaplička sv. Floriána a kaplička sv. Jana Nepomuckého. U mostu přes řeku Otavu stojí kaple ze 17. století- Kalvárie s nástěnnou malbou.¹⁰¹ Obec památky propaguje zejména

⁹⁷ Základní informace. [online]. Obecní úřad Heřmaň. [cit. 21. března 2013]. Dostupné z: <http://www.obecherman.cz/pamatky.php>

⁹⁸ IKT centrum v Dobevi. [online]. Obecní úřad Dobev. [cit. 21. března 2013]. Dostupné z: <http://www.obecdobev.cz/ikt-centrum/ds-4371/p1=2533>

⁹⁹ Tábořiště Stašov. [online]. Obecní úřad Dobev. [cit. 21. března 2013]. Dostupné z: <http://www.obecdobev.cz/taboriste-stasov/ds-4394/p1=2896>

¹⁰⁰ Putim. [online]. Informační systém cestovního ruchu Písecka. Dostupné z: <http://www.icpisek.cz/docs/cz/kmo69.xml>

prostřednictvím turistických a cykloturistických map, internetových stránek obce a pomocí informačního centra v Písku.

DISKUZE

Obce jsou celkově bohatě obdařeny na památky, ale každá má v tomto ohledu rozvojový potenciál. Obce si jsou vědomy potenciálu památek, a toho využívají prostřednictvím budování cyklostezek a turistických tras. Příklad úspěšného využití potenciálu lze spatřit v obcích Putim, Ražice a Kestřany, které protínají mnohé cyklotrasy a značené turistické trasy. Největším problémem památek v obcích je jejich špatný stav. Památka je buď v soukromém vlastnictví a majitel nejeví zájem o její opravu a udržování nebo je to dáno nedostatkem finančních prostředků obce. Z turistického pohledu je nejzajímavější lidová architektura (selské baroko), na které jsou dotazované obce celkem bohaté. Z průzkumu vyplynulo, že stanovená hypotéza č. 1 byla potvrzena. Obce své významné památky propagují. Propagace funguje zejména prostřednictvím internetových stránek, které vlastní každá z dotazovaných obcí.

3. 6. 3 Tradiční lidová řemesla

Dotazníkové šetření v obci Ražice bylo zaměřeno na tradiční lidová řemesla. Dotazník se skládal ze 13 otázek. Na dotazník odpovědělo 178 z 391 obyvatel obce. Z toho 103 žen a 75 mužů. 65% odpovídajících bylo starších 25 let.

Nadpoloviční většina odpovídacích na první otázku odpověděla, zdali se zajímají o tradiční lidová řemesla, kladně. 52% respondentů se o tradiční lidová řemesla zajímá. Mezi nejčastěji zmiňované důvody patřily, na prvním místě možnost tvůrčí práce, na druhém pro tu spjatost s historií. Jen 8% respondentů se o tradiční lidová řemesla zajímá z důvodu, že jsou součástí jejich povolání.

Další otázka z dotazníku se zabývala, zkušenostmi respondentů s tradičními lidovými řemesly. 62% respondentů z celkového počtu 178 odpovídajících uvedla, že si někdy lidová řemesla zkusila (zmíněna byla řemesla jako řezbářství, tradiční vyšívání, tkalcovství atd.). Zbývajících 38 % respondentů odpovědělo, že zatím ne. Nejčastěji respondenti zmiňovali, že k vyzkoušení řemesel nebyla příležitost.

Dvě otázky z dotazníku byly zaměřeny na povědomí obyvatel o tradiční lidová řemesla. Respondenti museli odpovědět na otázky, kdo to byl kolář a tzv. bába andělíčkářka, tedy obě již zanikla tradiční povolání. Vědomosti respondentů byly vysoké. Tři čtvrtiny respondentů znalo odpovědi na tyto dvě otázky.

Poslední otázky se zabývaly vzděláním v oblasti řemesel. Nejvíce respondentů, celých 37 % hodnotí současný přístup k lidovým řemeslům jako dobrý (známkování jako ve škole). Pouhých 5 % odpovídajících zhodnotilo současný přístup jako výborný. Na otázku, znáte ve své obci někoho, kdo se tradičními lidovými řemesly zabývá, odpovědělo 51 % lidí, že nezná. Co se vzdělávání v oblasti řemesel týče, 61 % lidí nemá povědomí o výuce řemeslných kurzů v blízkém okolí. Poslední otázka z dotazníku zjišťovala, jak dotyčný hodnotí vzdělávání v oblasti řemesel. 72 % respondentů hodnotí současný stav vzdělávání v oblasti řemesel jako nedostatečný. Pouhých 16% odpovídajících zhodnotilo současné vzdělávání jako dostatečné. Zbýlých 12% odpovídající neví.

DISKUZE

Z průzkumu vyplývá, že tradiční lidová řemesla ještě nevymřela. Mnoho lidí se o tradiční lidová řemesla zajímá, a to zejména z důvodu vlastní tvůrčí práce. Celkově můžeme konstatovat, že většina respondentů má vlastní zkušenost s tradičními lidovými řemesly. Povědomí lidí o již zaniklých tradičních řemeslech je relativně vysoké. Na dotazník odpovědělo mnohem více žen než mužů. Přesto mezi odpověďmi nenastaly výrazné rozdíly. Muži i ženy mají více či méně stejné znalosti i názor na tradiční lidová řemesla. Pro udržení lidových řemesel pro příští generace je důležitá oblast vzdělávání. Z dotazníku vyplývá, že vzdělávání v současnosti není dostatečné. Více než polovina respondentů hodnotí současný stav vzdělávání v oblasti řemesel jako nedostatečný. Mnoho respondentů nemá povědomí o řemeslných kurzech ve svém blízkém okolí. Z průzkumu vyplynulo, že stanovená hypotéza č. 2 byla vyvrácena. Obyvatelé se sice o tradiční lidová řemesla zajímají, ale nemají povědomí o řemeslných kurzech. Vzdělávání v oblasti řemesel hodnotí jako nedostatečné.

3. 6. 4 Návrh čerpání finančních prostředků

Všechny dotazované obce se shodli, že na kulturu v rozpočtu obce pamatují. Z rozpočtů obcí lze vyčíst, že prostředky na kulturu ustupují do pozadí před tíhou jiných problémů obcí (kanalizace, vodovod, pozemní komunikace, čistička odpadních vod atd.). Pro financování kultury (kromě prostředků z rozpočtů obcí) lze využít grantů a dotačních programů, které vypisují různé resorty (ministerstva) či ze strukturálních fondů Evropská unie.

V oblasti kultury bych se v obcích zaměřila zejména na granty ministerstva Kultury ČR. Patří sem programy zaměřené na rozvoj místního knihovnictví. V každé z dotazovaných obcí se knihovna nachází. Zvýraznila bych zejména Dotační program Knihovna 21. století a Dotační program VISK (Veřejné informační služby knihoven), který v místní knihovně umožňuje obyvatelům bezplatný přístup k internetu. Ministerstvo kultury vypisuje programy Podpora a rozvoj profesionálních i neprofesionálních kulturních aktivit. Tyto dotační programy by mohly podpořit kulturní aktivity a rozvoj volnočasových aktivit zejména v obci Heřmaň, která vykazuje ze všech sledovaných obcí nejmenší kulturní vyžití. Co se obnovy kulturních památek ve sledovaných obcích týče, lze využít zejména Program rozvoje venkova (Osa 3 Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova), dále Havarijního programu, Operační program Životního prostředí a Program péče o vesnické památkové rezervace, vesnické památkové zóny a krajinné památkové zóny. Poslední program by mohla využít zejména vesnice Skály, ve které se vesnická památková zóna nachází. K zapojení obyvatel venkova k aktivní účasti v oblasti kultury může významně pomoci soutěž o titul Jihočeská Vesnice roku.

Co se financování kultury týče, obcím nejvíce schází peníze na opravu a udržování památek a nabídka vhodných dotačních titulů není taková, aby jim pomohla. Mnoho obcí se orientuje na získání dotací z Jihočeského kraje, ale snahy často zůstanou bez odezvy. Problémem kultury zůstává, že její financování není prioritou. Obce mají významnější priority, jako opravu místních silnic či posílení dopravy do nejbližších měst.

Jako řešení zde vidím investice zejména do tzv. živé kultury. Ve všech zmiňovaných obcích převažuje nabídka živé kultury (pořádání kulturních akcí) nad nemovitým kulturním dědictvím. Pořádání kulturních akcí se peníze sice spotřebovávají, ale zároveň generují, a to přímo (vybíráním vstupného se pokryje část

nákladů). Finance zde tedy nejsou hlavním problémem. Obce by se tedy měli zaměřit zejména na tuto oblast, a to ve smyslu zajistit adekvátní prostory pro konání kulturních akcí.

ZÁVĚR

Kultura je součástí lidské společnosti již od jejích počátků. Předává se z generace na generaci, neustále se vyvíjí a její hlavní funkce spočívá ve tvorbě hodnot. Je hnacím motorem místního rozvoje a významným zdrojem zaměstnanosti. O její důležitosti svědčí množství dokumentů, rozvojových koncepcí a programů z řad mezinárodních organizací, jako je např. Organizace spojených národů, z programů a programových prohlášení vlády ČR či Evropské unie.

Kultura může sehrát důležitou roli v rozvoji jakéhokoli regionu, tak i v rozvoji venkovských oblastí. Jakou měrou bude využit její kulturní potenciál (hmotné i nehmotné statky), záleží již na samotných obcích. Český venkov byl utvářen dlouhodobým trvajícím vývojem a některé události jako intenzivní urbanizace, která se projevila koncentrací populace ve městech na počátku 20. století, vysídlení českého venkova v oblasti Sudet za 2. světovou války či násilná vlna kolektivizace zemědělství zapříčinily změny, které dodnes ovlivňují i jeho kulturní složku. V současné době čelí český venkov mnoha problémům, jedná se například o nedořešené majetkové vztahy, celkový růst nezaměstnanosti, chátrání památek, malý počet kulturních akcí a celkovému nedostatku finančních prostředků na oblast kultury.

Výhoda českého venkova je v pozitivním vnímání kultury jako faktoru rozvoje. Všechny dotazované obce se shodují, že správné využití kulturního potenciálu může napomoci k rozvoji jejich regionu. Příznivou skutečností je, že každá obec disponuje něčím „kulturním“, ať už se jedná o různé pamětihodnosti, snaha lidí v obci dodržovat zvyky a tradice či zájem obce pořádat společenské a kulturní akce.

Kulturní akce, které podporují pravidelná setkávání místních obyvatel, napomáhají k rozvoji obce a tím celého regionu. Nositelé místní kultury jsou samotní obyvatelé obce a zejména pak starostové obcí, kteří jsou v organizování místních akcí nejaktivnější. Jen jediná z dotazovaných obcí se setkala s výraznou pasivitou místních obyvatel, ostatní obce se vyznačují množstvím sdružení a spolků ve dvou obcích se o kulturní dění stará dokonce kulturní komise.

Závažným nedostatkem je vymírání tradičních zvyků, obyčejů a tradic, které byly s venkovem neodmyslitelně spjaty a dodávaly mu osobitý charakter. Ve sledovaných vesnicích sice najdeme zvyky a tradice, které se stále dodržují, ale převažují především svátky, které se slaví více méně celoplošně. Ani vzdělání v oblasti lidových řemesel není dostatečné. Obyvatelé se sice o tradiční lidová řemesla zajímají,

ale nemají povědomí o řemeslných kurzech ve svém blízkém okolí. Vzdělávání v oblasti řemesel hodnotí jako nedostatečné. Venkov se potýká s dalšími problémy (odliv mladé generace, stárnutí venkova, nedostatek pracovních příležitostí v zemědělství či v kultuře). Přes všechny problémy má venkov co nabídnout. Řešením jak přilákat na venkov více návštěvníků a tím zvýšit turismus je zvýšit popularitu venkovských regionů, a to prostřednictvím propagace. Všechny obce své památky propagují, a to zejména prostřednictvím internetových stránek, kterými se může chlubit každá ze sledovaných obcí. Informační systém všech obcí hodnotím celkově jako výborný, hlavně kvůli jeho propojení na okresní město Písek kam přijíždí mnohem více turistů.

Největším problémem kultury je její financování. Kultura je často chápána jako neproduktivní povinný výdaj, který i v případě nutného zabezpečení finančních prostředků neustále ustupuje před jinými důležitějšími výdaji. Její financování je o to složitější, že je více či méně závislá na veřejných rozpočtech obcí, měst, krajů a na státním rozpočtu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ

ODBORNÁ LITERATURA:

1. BLAŽEK, Bohuslav. *Venkovy- Anamnéza, diagnóza, terapie*. Brno: Vydavatelství Era, 2004. ISBN 80-86517-90.
2. BURKE, Peter. *Lidová kultura v raně novověké Evropě*. Praha: Argo, 2005. ISBN 8072036386.
3. CÍLEK, Václav. *Krajiny vnitřní a vnější*. Praha: Nakladatelství Dokořán s. r. o., 2002. ISBN 80-86569-29-2.
4. GALVASOVÁ, Iva; BINEK, JAN; HOLEČEK, Jan; CHABIČOVSKÁ, Michaela; SVOBODOVÁ, Hana. *Synergie ve venkovském prostoru - Aktéři a nástroje rozvoje venkova*. Brno: GaREP Publishing, 2009. ISBN 978-80-904308-0-8.
5. HEŘMANOVÁ, Eva; CHROMÝ, Pavel. *Kulturní regiony a geografie kultury: kulturní reálie a kultura v regionech Česka*. Praha: ASPI, 2009. ISBN 9788073573393.
6. HOFSTEDE, Geert; HOFSTEDE, Gert Jan. *Kultury a organizace: software lidské mysli: spolupráce mezi kulturami a její důležitost pro přežití*. Praha: Linde, 2007. 200 s. ISBN 808613170.
7. KOLEKTIV AUTORŮ. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství A. Čeněk, s. r. o., 2008. ISBN: 80-86754-22-7.
8. LANGHAMMEROVÁ, Jiřina. *Jižní Čechy, kraj- lidé-tradice*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny. ISBN 978-80-7422-136-1.
9. MAJEROVÁ, Věra a kol. *Český venkov 2000: Základní údaje*. 1 vydání. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, 2002. ISBN 80-213-0915-6.
10. MAJEROVA, Věra a kol. *Český venkov 2005: Rozvoj venkovské společnosti*. 1. Vydání. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, 2005. ISBN 80-213-1274-2.
11. PATOČKA, Jiří; HEŘMANOVÁ, Eva. *Lokální a regionální kultura v České republice: kulturní prostor, kulturní politika a kulturní dědictví*. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-347-8.
12. PAPEŽ, Jiří. *Venkov 2020: šance pro všechny*. Praha: Cevro, 2005. ISBN 80-86816-10-9.
13. PERLIN, Radim; KULDOVÁ, Silvie. *Typology of rural areas*. In: Majerová, Věra. Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference Venkov je náš svět, Countryside – Our World. Praha: ČZU, 2006. ISBN 80-213-1539-3.
14. PĚLUCHA, Martin a kol. *Rozvoj venkova: v programovém období 2007-2013 v kontextu reforem SZP a EU*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství IREAS, 2006. ISBN 8086684423.
15. PETRUSEK, Miloslav a kol. *Velký sociologický slovník*, I. svazek. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-311-3.
16. REKTOŘÍK, Jaroslav. *Ekonomika veřejného sektoru*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2001. ISBN 978-80-86929-54-5.
17. SLEPIČKA, Alois. *Venkov anebo město. Lidé/sídla/krajina*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1981.

18. SLEPIČKA, Alois. *Přeměny venkova/venkov našeho věku*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1989. ISBN 80-205-0019-7.
19. SOUKUP, Václav. *Přehled antropologických teorií kultury*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-328-5.
20. ZEMÁNEK, Lukáš. *Lokální kultura v životě našeho venkova*. In: Geografie na cestách poznání: Sborník příspěvků. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2003. 148 s. ISBN 80-865-6110-0.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE:

1. AGRÁRNÍ VENKOV. Kolektivizace. [online]. [cit. 28. února 2013]. Dostupné <http://www.multiweb.cz/agrarnivenkov/kolektivizace.html>.
2. Aktéři rozvoje venkova. [online]. Metodická podpora regionálního rozvoje. [cit. 17. března 2013]. Dostupné z: <http://www.regionalnirozvoj.cz/index.php/akteri-venkov.html>
3. ANTOŠOVÁ, Gabriela. *Think together 2011. Kulturní dědictví v rurálním rozvoji*. [online]. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta. [cit. 7. března]. Dostupné z: http://tt.pef.czu.cz/Files/1_printVersion_23.pdf
4. Culture Programme 2007- 2013. [online]. European Commission. [cit. 10. března 2013]. Dostupné z: http://eacea.ec.europa.eu/culture/programme/about_culture_en.php.
5. Den malých obcí. [online]. [cit. 16. března 2013]. Dostupné z: <http://www.denmalychobci.cz/>
6. Financování. [online]. Ševětín. [cit. 16. března 2013]. Dostupné z: http://www.sevetin.cz/index.php?html_id=260&menu_id=2
7. Heřmaň. [online] Informační systém cestovního ruchu Písecka. Dostupné z: <http://www.icpisek.cz/docs/cz/kmo6.xml>
8. Historie a poslání MŽP. [online]. Ministerstvo životního prostředí. [cit. 15. Března 2013]. Dostupné z: <http://www.mzp.cz/cz/ministerstvo>
9. Hlavní cíle. [online]. Svaz měst a obcí ČR. [cit. 16. března 2013]. Dostupné z: <http://www.smocr.cz/cz/svaz-mest-a-obci-cr/hlavni-cile/default.aspx>
10. Charakteristika kraje. [online]. Český statistický úřad. [cit. 19. března. 2013]. Dostupné z: http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/charakteristika_kraje
11. Charakteristika okresu Písek. [online]. Český statistický úřad. [cit. 20. března 2013]. Dostupné z: http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/charakteristika_okresu_pi
12. IKT centrum v Dobeví. [online]. Obecní úřad Dobev. [cit. 21. března 2013]. Dostupné z: <http://www.obecdobev.cz/ikt-centrum/ds-4371/p1=2533>
13. Informace o SPOV. [online]. Spolek pro obnovu venkova. [cit. 17. března 2013]. Dostupné z: <http://www.spov.org/o-spolku-pro-obnovu-venkova.aspx>
14. Jihočeský kraj. [online]. Krajský úřad. [cit. 18. března 2013]. Dostupné z: <http://www.jihocesky-kraj.cz/infomenu.asp?r=1>
15. KADERÁBKOVÁ, Jana; TRHLÍKOVÁ, Zuzana. *Participace občanů na ochraně a využívání kulturního dědictví na českém venkově*. [online]. In: Sborník příspěvků z mezinárodní konference: Venkov je náš svět. Český Krumlov 1. – 3.3 2006. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2006. [cit. 2. března 2013]. Dostupné z: http://soclab.pef.czu.cz/pdf/Sbornik_Venkov_neprodejne.pdf

16. Kalendář akcí. Ražický pražec. [online]. Jižní Čechy. [cit. 22. Března 2013]. Dostupné z: <http://jiznicechy.cz/cs-CZ/kalendar-akci,2115.html>
17. Kestřany. [online]. Dobrovolný svazek obcí severního Písecka. [cit. 22. Března 2013]. Dostupné z: <http://www.severnipisecko.cz/kestrany.htm>
18. Koncepce a jiné ustavující dokumenty. [online]. Ministerstvo kultury. [cit. 12. Března 2013]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/kulturni-dedictvi/regionalni-a-narodnostni-kultura/Koncepce-a-jine-ustavujici-dokumenty/default.htm>
19. Koncepce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu v ČR na léta 2011 – 2015. [online]. Ministerstvo kultury. [cit. 13. března 2013]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/regionalni-a-narodnostni-kultura/koncepce-a-jine-ustavujici-dokumenty/koncepce-ucinnejsi-pece-o-tradicni-lidovou-kulturu-v-cr-na-leta-2011-az-2015-82426/>
20. KUČERA, Zdeněk; KULDOVÁ, Silvie. *Vnímání venkova: klíčový fenomén jeho rozvoje?* [online]. In: Sborník příspěvků z mezinárodní konference: Venkov je náš svět. Český Krumlov 1. – 3.3 2006. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2006. [cit. 1. března 2013]. Dostupné z: http://soclab.pef.czu.cz/pdf/Sbornik_Venkov_neprodejne.pdf
21. MAŘÍKOVÁ, Pavlína. *Kde je venkov? (vymezení hranic venkova v podmínkách ČR)*. In: Sborník příspěvků z mezinárodní konference: Venkov je náš svět. Český Krumlov 1. – 3.3 2006. [online]. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2006. [cit. 22. února 2013]. Dostupné z: http://soclab.pef.czu.cz/pdf/Sbornik_Venkov_neprodejne.pdf
22. MĚRTLOVÁ, Libuše. *Změny českého venkova v oblasti Českomoravské vysočiny*. In: Sborník příspěvků z mezinárodní konference: Venkov je náš svět. Český Krumlov 1. – 3.3 2006. [online]. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2006. [cit. 22. února 2013]. Dostupné z: http://soclab.pef.czu.cz/pdf/Sbornik_Venkov_neprodejne.pdf
23. Mezinárodní dokumenty (UNESCO, ICOMOS). [online]. Národní památkový ústav. [cit. 7. března 2013]. Dostupné z: <http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/zakony-mezinarodni-dokumenty/mezinarodni-dokumenty/unesco/>
24. Mikroregiony. [online]. Centrum pro regionální rozvoj České republiky. [cit. 2. Února 2013]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihocesky-kraj/regionalni-informace/mikroregiony/>
25. Ministerstvo [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. [cit. 15. Března 2013]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo>
26. Ministerstvo kultury udělilo titul Nositel tradice lidových řemesel. [online]. Ministerstvo kultury. [cit. 13. března 2013]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=1154>
27. Ministerstvo. [online]. Ministerstvo pro místní rozvoj. [cit. 11. Března 2013]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/ministerstvo>
28. Místní agenda 21. [online]. Občanská společnost. [cit. 15. Března 2013]. Dostupné z: <http://obcan.ecn.cz/index.shtml?w=u&x=1923253>
29. Návrh rozpočtu obce Putim na rok 2013. [online]. Obecní úřad. [cit. 21. března 2013]. Dostupné z: <http://www.putim.cz/edituj/deska/soubory/ur121130b.pdf>
30. O celé obci. [online]. Obecní úřad Dobev. [cit. 21. března 2013]. Dostupné z: <http://www.obecdobev.cz/o-cele-obci/ds-4337/p1=2127>
31. Obec Drahonice. [online]. Obecní úřad. [cit. 21. března 2013]. Dostupné z: <http://www.drahonice.cz/index.php>

32. Obec Drahonice. [online]. Obecní úřad. [cit. 21. března 2013]. Dostupné z: <http://www.drahonice.cz/index.php>
33. Obec Kestřany. [online]. Regionální informační servis. [cit. 22. března 2013]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/obce/detail?zuj=549487>
34. Obec Ražice. [online]. Obecní úřad. [cit. 21. března 2013]. Dostupné z: <http://www.razice.cz/obecni-urad/zakladni-informace/>
35. Obec Ražice. [online]. Regionální informační servis. [cit. 20. března 2013]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/obce/detail?zuj=549827&zsj=139998>
36. Obec Skály. [online]. Obecní úřad. [cit. 21. března 2013]. Dostupné z: <http://www.skaly.net/index.php>
37. Operační program: Vzdělání pro konkurenceschopnost. [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Dostupné z: http://www.msmt.cz/file/19464_1_1/download/
38. Památky. [online] Obecní úřad Heřmaň. [cit. 21. března 2013]. Dostupné z: <http://www.obecherman.cz/pamatky.php>
39. PERLÍN, Radim. Venkov, typologie venkovského prostoru [online]. c2010[cit. 16. ledna 2013]. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/odbor/reforma/perlin.pdf>
40. PERLÍN, Radim; KUČEROVÁ, Silvie; KUČERA, Zdeněk. *Typologie venkovského prostoru Česka*. [online] Praha: Karlova univerzita v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie, 2010. 36 s.[cit. 27. února 2013]. Dostupné z: http://web.natur.cuni.cz/~kuldova1/texty/Perlin_Kucerova_Kucera2010.pdf
41. Petice proti diskriminaci obyvatel venkova. [online]. Spolek pro obnovu venkova. [cit. 17. března 2013]. Dostupné z: <http://www.spov.org/petice-proti-diskriminaci-obyvatel-venkova/default.aspx>
42. Podnikatelské prostředí. Jihočeský kraj. [online]. CzechTrade. [cit. 20. března 2013]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/jihocesky-kraj-letos-podpori-obnovu-pamatek-granty-ve-vysi-20-miliony-korun-28152.html>
43. Podpora obnovy a rozvoje venkova. [online] Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. [cit. 18. března]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Regionalni-politika/Programy-Dotace/Podpora-rozvoje-regionu-v-roce-2012/Podpora-obnovy-a-rozvoje-venkova>
44. Poslání SMS V ČR. [online]. Sdružení místních samospráv ČR. [cit. 16. března 2013]. Dostupné z: http://smscr.cz/cile_sdruzeni.php
45. Program rozvoje venkova na programové období 2007 – 2013. [online]. Ministerstvo zemědělství. [cit. 12. března. 2013]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/61102/prv_zmeny_cerven2010_web.pdf
46. Putim. [online] Informační systém cestovního ruchu Písecka. [cit. 21. března 2013]. Dostupné z: <http://www.icpisek.cz/docs/cz/atr30.xml>
47. Putim. [online]. Informační systém cestovního ruchu Písecka. Dostupné z: <http://www.icpisek.cz/docs/cz/kmo69.xml>
48. Ražice. [online]. Rozpočet obce. [cit. 21. března 2013]. Dostupné z: <http://www.rozpocetobce.cz/seznam-obci/549827-razice#rok>
49. Regionální politika. Podpora regionu a cestovního ruchu. [online]. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. [cit. 18. března 2013]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Regionalni-politika>
50. Rozpočty. [online] Obec Kestřany. [cit. 22. Března 2013] Dostupné z: <http://www.kestrany-pisecko.cz/8-2-rozpocet/ds-3921/p1=3349>

51. Soutěž. [online] Vesnice roku v programu obnovy venkova. [cit. 17. března 2013]. Dostupné z: <http://www.vesniceroku.cz/o-soutezi/soutez>
52. Spolupráce ministerstva kultury s UNESCO. [online]. Ministerstvo kultury. [cit. 10. března 2013]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/cz/zahranicni-vztahy/unesco/spoluprace-ministerstva-kultury-s-unesco-117400/>
53. Stanovy. [online]. Sdružení místních samospráv ČR. [cit. 17. března 2013]. Dostupné z: http://smscr.cz/content/soubory/dokumenty/00396_110617_stanovy_sms_cr.pdf
54. Státní kulturní politika České republiky 2009-2013. [online]. Ministerstvo kultury. [cit. 13. března 2013]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/assets/kulturni-politika/kulturni-politika-fresh.pdf>
55. Strukturální fondy. [online]. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. [cit. 11. března 2013]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondech-EU>
56. Svaz měst a obcí ČR. [online]. [cit. 16. března 2013]. Dostupné z: <http://www.smocr.cz/cz/svaz-mest-a-obci-cr/kdo-jsme/default.aspx>
57. Tábořiště Stašov. [online]. Obecní úřad Dobev. [cit. 21. března 2013]. Dostupné z: <http://www.obecdobev.cz/taboriste-stasov/ds-4394/p1=2896>
58. Who can participate? [online]. European Commission. [cit. 10. března 2013]. Dostupné z: http://eacea.ec.europa.eu/culture/programme/who_participate_en.php

SEZNAM PŘÍLOH:

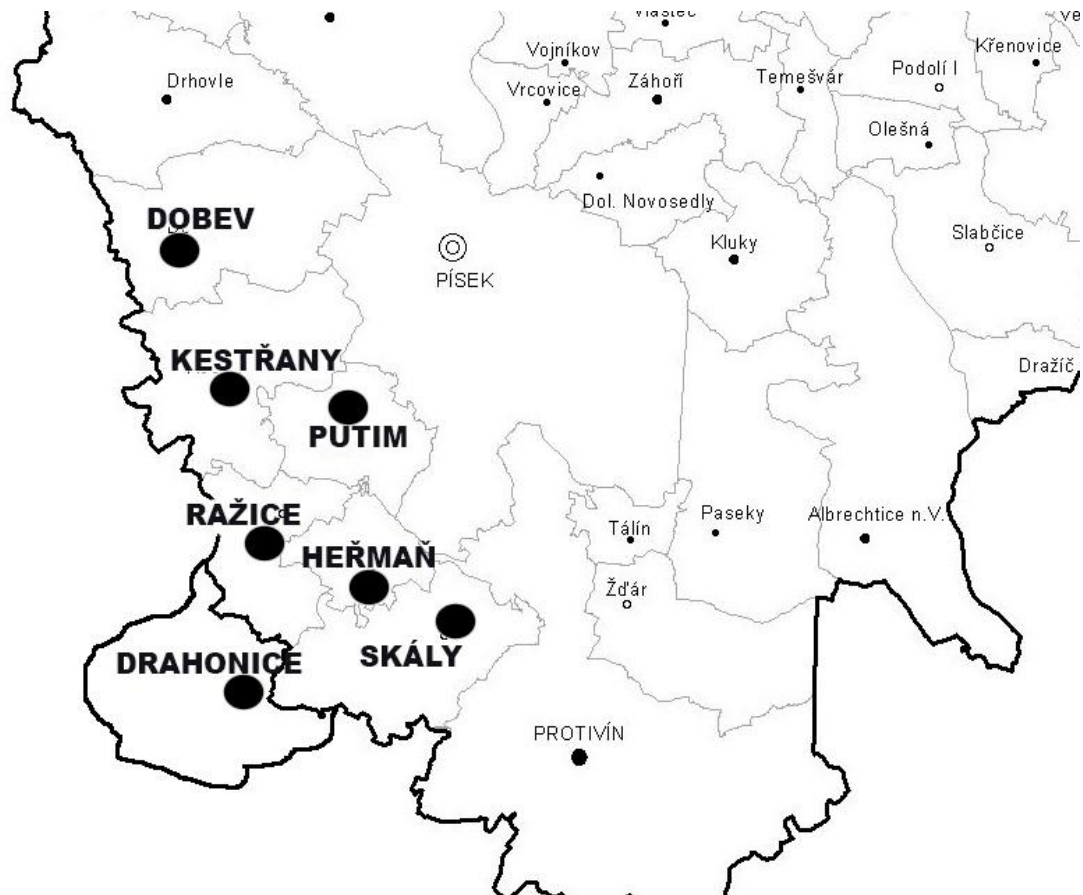
Příloha č. 1: Dotazované obce na mapě

Příloha č. 2: Dotazníkové šetření v obci Ražice

Příloha č. 3: Tabulky s výsledky

Příloha č. 4: Dotazník směřovaný starostům obcí

Příloha č. 1: Dotazované obce na mapě

Obrázek: Vlastní úprava mapy okresu Písek

Zdroj: Mapy Písku a okolí [online]. 2007. [cit. 12. března 2013]. Dostupné z:
<http://www.ymapy.cz/jihocesky/pisek>

Příloha č. 2: Dotazníkové šetření v obci Ražice- otázky

Dotazník- tradiční lidová řemesla- povědomí obyvatel a možnosti vzdělávání

Věk respondentů: od 18 do 70 let

Otázky:

1. Zajímáte se o tradiční lidová řemesla?

- Ano
- Ne
- Tak trochu

2. Pokud ano, je to z důvodu?

- Vlastní tvůrčí práce
- Pro jejich spjatost s historií
- Je to mé povolání

3. Máte zkušenost s tradičními lidovými řemesly? Zkusili jste si někdy tkát, příst, řezbařit, tradiční vyšívání či tradiční malování na sklo apod.?

- Ano
- Ne

4. Pokud zkušenost nemáte, je to z důvodu?

- Nebyla příležitost, ale zajímá mě to
- Byla příležitost, ale nezajímá mě to
- Nezajímá mě to

5. Víte, co za povolání dělala andělíčkářka?

- Porodní bába
- Vyráběla obrazy a drobné okrasné předměty
- Prováděla potraty
- Nevím

6. Víte, kdo to byl kolář?

- Zabýval se výrobou vozů, kočárů, dopravních saní. Pracoval hlavně se dřevem.
- Holič, lazebník
- Kameník

- Nevím
6. Současný přístup k lidovým řemeslům je podle Vás?
- Výborný
 - Chvalitebný
 - Dobrý
 - Dostatečný
 - Nedostatečný
7. Znáte někoho ve Vaší obci, kdo se tradičními lidovými řemesly zabývá?
- Ano
 - Ne
8. Víte o řemeslných kurzech ve Vašem blízkém okolí?
- Ano
 - Ne
9. Jak hodnotíte současné vzdělávání v oblasti řemesel?
- Dostatečné
 - Nedostatečné
 - Nevím
10. Vaše pohlaví?
- Žena
 - Muž
11. Váš věk?
- 18-26
 - 26-75
12. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?
- Základní
 - Středoškolské vzdělání - s výučním listem
 - Středoškolské vzdělání – s maturitou
 - Vysokoškolské

Příloha č. 3: Tabulky s výsledky

1. Zajímáte se o lidová řemesla?

Odpověď	Počet celkem	Počet žen	Počet mužů	Celkový počet v procentech
Ano	93	48	45	52%
Ne	69	26	43	39%
Tak trochu	16	3	13	9%

2. Pokud ano, je to z důvodu?

Odpověď	Počet celkem	Počet žen	Počet mužů	Celkový počet v procentech
Ano, z důvodu vlastní tvůrčí práce	98	65	33	55%
Ano, pro spjatost s historií	66	28	38	37%
Ano, je to mé povolání	14	8	6	8%

3. Máte zkušenost s tradičními lidovými řemesly (např. řezbářství, tradiční vyšívání, tkalcovství, tradiční malování na sklo atd.)?

Odpověď	Počet celkem	Počet žen	Počet mužů	Celkový počet v procentech
Ano	110	67	43	62%
Ne	68	29	39	38%

4. Pokud zkušenost nemáte, je to z důvodu?

Odpověď	Počet celkem	Počet žen	Počet mužů	Celkový počet v procentech
Nebyla příležitost, ale zajímá mě to	107	56	51	80%
Byla příležitost, ale nezajímá mě to	23	9	14	13%
Nezajímá mě to	12	4	8	7%

5. Víte, kdo to byl kolář?

Odpověď	Počet celkem	Počet žen	Počet mužů	Celkový počet v procentech
Zabýval se výrobou vozů, kočárů, dopravních saní. Pracoval hlavně se dřevem.	121	58	63	68%
Holič, lazebník	46	30	16	26%
Kameník	4	3	1	2%
Nevím	7	5	2	4%

6. Víte, co za povolání dělala bába andělíčkářka?

Odpověď	Počet celkem	Počet žen	Počet mužů	Celkový počet v procentech
Porodní bába	38	15	23	21%
Vyráběla obrazy a drobné okrasné předměty	5	2	3	3%
Prováděla potraty	135	73	62	76%

7. Současný přístup k lidovým řemeslům je podle Vás?

Odpověď	Počet celkem	Počet žen	Počet mužů	Celkový počet v procentech
Výborný	9	4	5	5%
Chvalitebný	12	10	2	7%
Dobrý	66	42	24	37%
Dostatečný	46	21	25	26%
Nedostatečný	45	20	25	25%

8. Znáte ve své obci někoho, kdo se tradičními lidovými řemesly zabývá?

Odpověď	Počet celkem	Počet žen	Počet mužů	Celkový počet v procentech
Ano	87	39	48	49%
Ne	91	42	49	51%

9. Víte o řemeslných kurzech ve Vašem blízkém okolí?

Odpověď	Počet celkem	Počet žen	Počet mužů	Celkový počet v procentech
Ano	69	32	37	39%
Ne	109	53	56	61%

10. Jak hodnotíte současné vzdělávání v oblasti řemesel?

Odpověď	Počet celkem	Počet žen	Počet mužů	Celkový počet v procentech
Dostatečné	28	16	12	16%
Nedostatečné	129	75	54	72%
Nevím	21	13	8	12%

11. Vaše pohlaví?

Odpověď	Počet	Celkový počet v procentech
Žena	103	58%
Muž	75	42%

12. Váš věk?

Odpověď	Počet celkem	Počet Žen	Počet mužů	Celkový počet v procentech
18-25	70	41	29	35%
25-35	108	62	46	65%

13. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Odpověď	Počet celkem	Počet Žen	Počet mužů	Celkový počet v procentech
Základní	0	0	0	0%
Středoškolské s výučním listem	57	27	30	32%
Středoškolské s maturitou	98	48	50	55%
Vysokoškolské	23	9	14	13%

Příloha č. 4: Dotazník zaměřený na starosty jednotlivých obcí

1. Jakým způsobem vnímáte kulturu ve Vaší obci? Myslíte si, že má pro rozvoj obce význam?
2. Pořádá Vaše obec kulturní, společenské a jiné akce? Pokud ano, jaké a jak často?
3. Na koho jsou kulturní akce nejvíce zaměřené? (děti, dospělý, důchodci)?
4. Jak hodnotíte aktivitu místních obyvatel na kulturním a společenském dění v obci?
5. Dodržují se ve Vaší obci tradice a zvyky? Pokud ano, jaké?
6. Kdo se stará o kulturní dění v obci? (kulturní komise, obec samotná, obyvatelé atd.)?
7. Existuje ve Vaší obci ochotnické divadlo?
8. Na jakou kulturní akci jste ve Vaší obci nejvíce hrdí?
9. Kolik je ve Vaší obci památek?
10. Jakou hmotnou kulturní či přírodní památku považuje v obci za nejvýznamnější?
11. Jakým způsobem se snažíte o její propagaci?
12. Pamatujete pro tento rok v rozpočtu Vaší obce i na oblast kultury?